

**Svazek měst a obcí v česko – bavorském pohraničním prostoru
Domažlicko
ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni – Střediskem
pro výzkum regionálního rozvoje
a Sdružením měst s obcí v Plzeňském kraji**

Seminář

**AKTUÁLNÍ PROBLEMATIKA ZVÝŠENÍ KVALITY ŽIVOTA
VE VENKOVSKÉM PROSTORU PLZEŇSKÉHO KRAJE
V EU A DOTAČNÍ INVESTIČNÍ PŘÍLEŽITOSTI**

I, II

Souborný sborník

I - 21.6. 2004 Babylon, hotel Bohmann

II – 29.6. 2004 Poběžovice, hotel Hubertus

**Zhotovitel: Ing.Pavel Valtr, aut.arch. – UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu,
architektury a ekologie**

Obsah:

1. **Úvod, smysl semináře** - Ing.Pavel Valtr, aut.arch., UrbioProjekt Plzeň
2. **Podpora Krajského úřadu Plzeňského kraje v rozvoji venkovských oblastí Plzeňského kraje** – Stanislav Rampas, zástupce hejtmana Krajského úřadu Plzeňského kraje, bylo začleněno v živém vystoupení RNDr. E. Chochole, CSc. (bez textu referátu)
3. **Podpora Krajského úřadu Plzeňského kraje v rozvoji cestovního ruchu** - radní Plzeňského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu Mgr.Olga Kalčíková (bez textu referátu)
4. **Možnosti Společného regionálního operačního programu a Operačních programů strukturálních fondů EU v regionu soudržnosti NUTS II Jihozápad** – Ing. Anna Vilímová, Mgr. Michal Jarolímek, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Regionální kancelář Řídicího orgánu NUTS II Jihozápad České Budějovice, odbor řídicího orgánu SROP a JP Praha
5. **Navrhovaná Chráněná krajinná oblast Český les - její vliv na hospodaření a cestovní ruch, Cílená stimulace hospodářského rozvoje území** – RNDr. Emil Chochole, CSc., vedoucí odboru regionálního rozvoje a územního plánování Krajského úřadu Plzeňského kraje
6. **Činnost regionálního evropského informačního střediska, Klastry a jejich role pro rozvoj malých a středních podniků** – Mgr. Zdeněk Vacík, vedoucí odboru strategického marketingu Krajského úřadu Plzeňského kraje (referát pro publikování nezapůjčen)
7. **Obce, města a mikroregiony jako podnikající subjekty** – Mgr. Jiří Ježek, vedoucí Střediska pro výzkum regionálního rozvoje EF ZČU Plzeň
8. **Operační program průmysl a podnikání** – Czechinvest Praha, regionální projektový manažér Plzeňského kraje Ing.Stanislav Boháč (referát pro publikování nezapůjčen)
9. **Pozemkové úpravy jako novodobý program obnovy venkova** – Ing. Václav A. Mazín, Ministerstvo zemědělství ČR, ředitel Pozemkového úřadu Plzeň
10. **Využití památek v Plzeňském kraji pro cestovní ruch** - Ing. Karel Drhovský, ředitel Národního památkového ústavu v Plzni
11. **Trendy v oblasti cestovního ruchu a jejich využití v rozvoji obcí a měst** – Mgr. Jiří Ježek, ředitel Střediska pro výzkum regionálního rozvoje EF ZČU Plzeň
12. **Poznatky z uskutečňování záměrů rozvojových studií a projektů a územních plánů a studií** – Ing. Pavel Valtr, aut.arch, UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu, architektury a ekologie
13. **Informace o realizaci projektu Sapard**
 - Revitalizace centra obce Babylon
 - Revitalizace a regenerace zámeckého areálu Poběžovice

1. Úvod – smysl semináře

Seminář je zaměřen na celoplošné problémy „všedního“ života venkovských obcí a jejich obyvatel v Plzeňském kraji a možnosti jejich řešení. Snahou je vycházet i z nových skutečností, vyplývajících z našeho členství v EU. Byť jsme již součástí Evropské unie, bude stále více platit: „pomožme si a bude nám pomoheno“.

Seminář sleduje zejména možnosti řešení současných problémů venkovských obcí, jejich obyvatel a drobných a středních podnikatelů, včetně výhledů, hledání vhodných orientací a také využívání získaných zkušeností. Teoretické a metodické problémy rozvoje a existence sídel a jejich obyvatel jsou konstatovány pouze okrajově, úkolem je také získávání politiků a podpory úředníků pro dosahování racionálních řešení, ne pouhé konstatování zřejmých skutečností.

Ve venkovském prostoru Plzeňského kraje, ČR i EU je dlouhodobě mimořádně společensky a ekonomicky závažným problémem opouštění a vylidňování venkovského prostoru. Proto již před 20 lety byl v EU vyhlášen Program obnovy venkova, který byl posléze uplatňován i u nás. Prioritním zájmem semináře je pomoci řešit nejen uvedený problém, ale i pomoci vytvářet prosperující jak obce, tak drobné a střední podnikatele ve venkovském prostoru Plzeňského kraje, včetně využívání možností dotovaných priorit Evropské unie a ČR.

V ČR došlo v r. 2003 sice k mírnému posílení stabilizace a dynamiky ekonomického vývoje (zejména vlivem spotřeby domácností), pokračovala však hluboká státní finanční nerovnováha (v souvislosti s tím jsou spojeny i nízké platební možnosti státu i kraje, přičemž reálné mzdy předstihly růst produktivity práce), došlo k výraznému zvýšení nezaměstnanosti a pokračoval hluboký propad v populačních trendech. Specifičností ČR je i nízká cena zemědělské půdy, která zatím činí cca 2 500 euro/ha, v EU v průměru 10 000 – 15 000 euro/ha (v SRN cca 17 000 euro/ha, z čehož musí pramenit i stupňující se zájem o tyto aj. nemovitosti v blízkém příhraničí). Při stávající situaci zemědělského podnikání v ČR, kdy v r. 2003 bylo toto odvětví ztrátové (navíc s rozsáhlými dluhy podnikatelů), je patrný tristní rozměr uvedené problematiky.

Plzeňský příhraniční region dnešní Evropské unie má řadu specifických, mezi něž patří např.:

- Historicky vyvinutá, zcela mimořádně rozdrobená soustava osídlení a otázky její udržitelnosti. V současnosti vedle prakticky živelné suburbanizace v obcích v blízkosti krajského města Plzně (kam se stěhují zejména obyvatelé Plzně), dochází k přirozenému rozvoji převážně pouze relativně větších sídel typu „městys“, s počtem obyvatel kolem 2 tisíc.
- Geografická poloha Plzeňského kraje a zejména okresů Domažlice, Klatovy a Tachov při hranicích býv. východního a západního bloku a možnost jistého „rozvojového profitování“ vyplývající z rozdílu potenciálu ekonomik Bavorska a Česka, která se již po krátkém období projevila v relativně příznivých ekonomických ukazatelích kraje. Zatím však nedochází k žádoucí orientaci nových aktivit na území zdejších příhraničních obcí. Živelný rozvoj asijských tržišť a „sexuálních služeb“ nejen že výrazně nepříznivě ovlivňuje image příhraničních území, ale i omezuje rozvoj vhodnějších aktivit.
- V příhraničním území došlo v době „železné opony“ k rozsáhlému vysídlení obyvatel a rozsáhlé likvidaci zdejších sídel. V prostoru této „Zelené střechy Evropy“ vznikl NP a CHKO Šumava a v brzkou dobu dojde k vyhlášení CHKO Český les. I zde je nutné hledat možnosti příznivého, citlivého a vyváženého vývoje cenných přírodních území při udržení jejich hodnot, ale i jejich vhodné využívání pro místní obyvatele i návštěvníky jak v prvovýrobě, tak v turismu spolu s „údržbou“ zdejší krajiny.

Smyslem tohoto semináře s výše uvedenou tematikou je pojmenování základních problémů a pomoc při hledání východisek včetně sdružování sil k jejich řešení. Výhodou je možnost označení některých skutečných problémů, jež na oficiální úrovni jsou buď generalizovány či není vhodné je prezentovat, zvláště vzhledem k prioritnímu volebnímu „boji“ jednotlivých politických uskupení. Pořadatelé vidí jako velmi potřebné setkávání starostů zejména malých obcí a drobných podnikatelů, kteří jsou informačně nejvíce opomíjeni. Uvedený seminář bude pokračovat v Pobežovicích, kde je realizován další část projektu Sapardu a v případě dalšího zájmu je uvažováno s dalším volným pokračováním těchto disputací na společnou tematiku. Proto je tento seminář označen číslem jedna.

Potřebné je, aby i obce stali „podnikateli“ (nejen potenciálními či reálnými dlužníky, které doposud nemají od nadřízeného státního orgánu zpracován metodický postup - algoritmus k uzavírání vhodných smluv tak, aby nepřišly o svůj majetek). Výhledově bude pokračovat diferenciaci na obce bohaté a chudé (podobně jako obyvatel na bohaté a chudé). Předpokladem je, že mezi ty bohatší budou příslušet menší (ne však malé), avšak ekonomicky stabilizované obce (velké obce budou muset nezbytně mnoho investic věnovat na urbanistické potřeby rozvoje technické infrastruktury - potřebná je však výrazná racionální organizace typu městského státu „Singapur“, jež v současné neukázněnosti a krátkozrakosti politických i správních vizí je obtížně dosažitelná).

Seminář se koná bez účastnického poplatku a úhrady sborníku jako symbol solidarity obcí Svazku Domažlicka s ostatními obcemi a drobnými a středními podnikateli se stejnými či s obdobnými problémy, avšak bez finanční podpory Krajské úřadu či agentury Sapard (přestože v zadání byla toto uváděno dokonce jako podmínka financování). Základní teze referátů semináře jsou obsahem sborníku. Podpora vyšších správních orgánů v uspořádání seminářů nebyla finanční, spočívá pouze v účasti některých zástupců.

Odborný garant semináře
Ing. Pavel Valtr, aut. arch.

Realizace Společného regionálního operačního programu v regionu NUTS II Jihozápad

Ing. Anna Vilímová, Mgr. Michal Jarolímek, Ministerstvo pro místní rozvoj, Regionální kancelář Řídicího orgánu NUTS II Jihozápad České Budějovice, Odbor řídicího orgánu SROP a JPD Praha

Obsah SROP

Společný regionální operační program (SROP) je jedním z pěti operačních programů, které byly připraveny Českou republikou jako nezbytná podmínka pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. Avšak peníze ze strukturálních fondů však nejsou jediným účelem vzniku tohoto programu. Za daleko důležitější je třeba považovat to, že SROP určuje směry vyváženého rozvoje regionů v cíli 1. Je třeba si uvědomit, že prvotním cílem nemůže být vyčerpání maximální možné alokace určené pro program. Hlavním cílem musí být úspěšná realizace co největšího počtu projektů s výrazným prorůstovým potenciálem jak v oblasti sociální tak ekonomické. To vše za podmínek trvalé udržitelnosti. SROP se koncentruje na 4 základní prioritní oblasti (pomineme-li pro tuto chvíli pátou prioritní oblast, kterou je Technická pomoc). Každá prioritní oblast je tematicky zúžena do opatření a v některých případech ještě do podopatření.

PRIORITA 1: REGIONÁLNÍ PODPORA PODNIKÁNÍ

Opatření 1.1 Podpora podnikání ve vybraných regionech

PRIORITA 2: REGIONÁLNÍ ROZVOJ INFRASTRUKTURY

Opatření 2.1 Rozvoj dopravy v regionech

Opatření 2.2 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech

Opatření 2.3 Regenerace a revitalizace vybraných měst

PRIORITA 3: ROZVOJ LIDSKÝCH ZDROJŮ REGIONECH

OPATŘENÍ 3.1 INFRASTRUKTURA PRO ROZVOJ LIDSKÝCH ZDROJŮ

Opatření 3.2 Podpora sociální integrace v regionech

Opatření 3.3 Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů

PRIORITA 4: ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Opatření 4.1 Rozvoj služeb pro cestovní ruch

Opatření 4.2 Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch

Z tohoto přehledu by se mohlo zdát, že okruh možných aktivit je velmi široký. Zkušenosti z průběžného konzultování projektových záměrů v regionu ukazují, že případy, kdy se žadatel přesně strefí do podporované aktivity a do dalších pravidel, které jsou na tuto aktivitu vázány nejsou tak časté, jak by se mohlo očekávat.

Důvodem jsou jednotlivé specifikace priorit a opatření, které určují typy možných příjemců podpory, typy přijatelných nákladů projektu, minimální výši těchto nákladů, minimální spoluúčast příjemce podpory, podmínky proplácení dotace a minimální požadavky na připravenost realizace celého projektu (tj. např. pravomocné územní rozhodnutí a stavební povolení).

Přesné informace o všech těchto podmínkách lze najít především v tzv. Programovém dodatku SROP, který je schválen Národním monitorovacím výborem a lze jej nalézt na stránkách www.strukturalni-fondy.cz a v Příručce žadatele, která z dodatku vytahuje informace důležité pro žadatele a dále je konkretizuje. Navíc obsahuje pokyny pro vyplnění žádosti.

Dalším důležitým informačním zdrojem jsou ti pracovníci, kteří budou v kraji zajišťovat administraci celého programu. Jedná se především o zaměstnance Sekretariátu Regionální rady regionu soudružnosti NUTS II Jihozápad, kteří sídlí na krajském úřadu v Českých Budějovicích a v Plzni, zaměstnance regionální pobočky Czechinvest, sídlící rovněž v Českých Budějovicích a v Plzni a pracovníky regionální pobočky Centra pro regionální rozvoj, kteří nyní sídlí v Písku. Tento tým lidí, který je schopen podávat podrobné a přesné informace pak doplňují 2 zástupci odboru řídicí orgán SROP Ministerstva pro místní rozvoj, které najdete na krajském úřadu v Českých Budějovicích.

System implementace

Když jsem se zmínil o informační roli tohoto týmu lidí, měl bych doplnit, že jejich základním úkolem bude zajistit administraci podaných projektů. Jaký bude tedy vypadat systém realizace programu z pohledu žadatele a příjemce.

Žadatel připraví žádost dle daných pravidel a za informační podpory zmíněných subjektů a dalších zdrojů (internet, brožurky). Žádost může připravit sám nebo s asistencí zpracovatelů, většinou komerčních subjektů.

Žádost odnese do určitého data, uzávěrky na sekretariát, pracoviště Czechinvestu (priorita 1), nebo odbor cestovního ruchu MMR (podopatření 4.1.1. a 4.2.1.) kde bude žádost zaevidována.

Následuje fáze hodnocení projektu, kdy se nejdříve zkontroluje formální správnost, dále proběhne kontrola přijatelnosti projektu a nakonec jeho bodové hodnocení.

Toto bodové hodnocení určí pořadí projektů v jednotlivých opatřeních či podopatřeních a tento seznam bude předán Regionální radě, která učiní výběr projektů, které získají finanční podporu.

Úspěšní žadatelé jsou poté vyzváni k podepsání smlouvy a od této chvíle se z nich stávají příjemci a mohou projekty začít realizovat. Tímto okamžikem se příjemci v opatření, která nejsou realizována formou grantového schématu dostávají do péče pracovníků Centra pro regionální rozvoj, kteří budou pomáhat příjemcům v tom, aby při realizaci neudělali chybu (např. při zadávání veřejných zakázek). Dalším jejich úkolem bude vyřizování žádostí příjemců o platby. Důležité je si uvědomit, že příjemce nedostane zálohovou platbu, ale pouze platby průběžné a konečné.

Průběžná platba bude vázána na realizaci určité etapy projektu, kterou si bude moci žadatel sám naplánovat.

Poslední činností pracovníků CRR bude provádění kontrol po realizaci projektu, a to až do 5 let po podpisu smlouvy o financování projektu.

Zde se ještě vrátím na začátek a zdůrazním, že žadatel musí mít na paměti, že jím vytvořený projekt se pro něj okamžikem podpisu smlouvy stává závazkem, který musí být splněn tak jak je napsán a sestaven. Nesplnění tohoto závazku může být důvodem pro vypovězení smlouvy o dotaci a tím i důvodem pro neobdržení dotace či jejím vrácení.

Chráněná krajinná oblast Český les a její vliv na hospodaření a cestovní ruch

V letošním roce má po dlouhodobých přípravách (již od r. 1990) dojít k vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Český les na rozloze 473 km². Jedná se o příhraniční horskou část Českého lesa od Broumova na okr. Tachov po Českou Kubici na okr. Domažlice. Prostor kolem dálnice D 5 do Rozvadova byl z CHKO vyčleněn, takže oblast bude tvořena dvěma částmi. Současně byly vymezeny 4 zóny odstupňované ochrany přírody, v nichž bude uskutečňován Plán péče. Toto území navazuje na velkoplošná chráněná území v SRN.

Vzhledem k nedostatku jiných, volně publikovaných informačních zdrojů, je uvedena charakteristika stávajícího přírodního parku Český les (jehož podstatná část se stane součástí CHKO), která byla zpracována pro publikaci Chráněná území ČR – Plzeňsko a Karlovarsko, jež je v tisku.

Přírodní park Český les byl vyhlášen někdejší ONV v Domažlicích, Tachově a Chebu v roce 1990 ještě jako tzv. oblast klidu a následně v r. 1994 byl přehlášen na přírodní park. Stávající přírodní park zaujímá rozlohu 17 200 ha v pohoří Český les v příhraniční oblasti se sousední SRN (Svobodným státem Bavorsko) v okresech Domažlice, Tachov a Cheb. Park zahrnuje větší část Českého lesa, předmětem ochrany jsou rozsáhlé lesní komplexy s významnými společenstvy.

Nejvyšším vrchem a hlavní dominantou Českého lesa je Čerchov (1042 m), dalším významným vrchem je Dyleň (940 m). Geologicky území budují ruly a pararuly, podružně i granit, na několika místech vystupují na povrch amfibolity, v okolí Dyleně svory, územím prochází Český křemenný val, při okraji pak je cyprisové a slojové pásmo vildštejnského souvrství. U osady Háj nad Starou Vodou je atypické ložisko metamorfovaných vápenců, u Nového Hrozňatova je ložisko slatin.

Nejvýznamnějším zvláště chráněným územím je NPR Čerchovské hvozdy, zbytky bučin jsou chráněny v přírodních rezervacích Diana, Přimda, Ostrůvek, Broumovská bučina, Bučina u Žďáru, Tišina, rašelinitě v rezervacích Jezírka u

Rozvadova, Podkovák, Farské bažiny, podmáčené smrčiny v rezervacích Pavlova Huť, Křížový kámen, mokřady v přírodních památkách Maršovy Chody, Prameniště Kateřinského potoka, Milov, v Lažanském lese je vymezena genová základna tzv. lažanské vysokokmenné borovice. Fytogeograficky přísluší park do fytogeografických okresů Český les a Tachovská brázda. Podle geobotanické mapy (MIKYŠKA 1968) pokrývaly území květnaté bučiny (svaz Eu-Fagion) a kyselé bučiny (svaz Luzulo-Fagion). Na extrémních podmáčených polohách byly zřejmě původní podmáčené smrčiny, místy jsou zachovány porosty připomínající tyto rašeliníkové smrčiny. Pomístně se vytvořila i rašeliniště a to i s otevřenými jezírky, nebo typu blatkových borů. Olšiny zachované v některých potočních údolích namnoze připomínají původní luhy. V odlesněných polohách mokřadů se lokálně vyskytují ostřicová společenstva.

Unikátní a zcela ojedinělý je výskyt tisu červeného (*Taxus baccata*) v okolí Čerchova, významný je výskyt jalovce obecného (*Juniperus communis*). V místní flóře jsou typickými druhy: kaprad' osténkatá (*Dryopteris dilatata*), bika chlupatá (*Luzula pilosa*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), svízel vonný (*Galium odoratum*), bažanka roční (*Mercurialis perennis*), pšeníčko rozkladité (*Milium effusum*), lokálně se v bučinách vyskytuje áron plamatý (*Arum maculatum*), kyčelnice devítilistá a cibulkonosná (*Dentaria eneaphylos*, *D. bulbifera*). V Kateřinské kotlině jsou dodnes dochované porosty podmáčených smrčin (svaz *Bazzanio-Piceetum*), především v nivě Kateřinského potoka. Rostou v nich sedmikvítek evropský (*Trientalis europaea*), dáblik bahenní (*Calla palustris*), mech rohozec trojlaločný (*Bazzania trilobata*) aj. Na mokřadech a rašeliništích se v severní části vyskytují: měkkyně bažinná (*Hammarbya paludosa*), krytnosemenka bílá (*Rhynchospora alba*), zdrojovky (*Montia sp. div.*), rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*), všivec mokřadní (*Pedicularis sylvatica*), bublinatky (*Utricularia sp.*), tučnice obecná (*Pinguicula vulgaris*), prstnatec májový a Fuchsův (*Dactylorhiza majalis*, *D. fuchsii*), pětiprstka žežulník (*Gymnadenia conopsea*), kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), klikva bahenní (*Oxycoccus palustris*), rosnatka prostřední a okrouhlostá (*Drosera intermedia*, *D. rotundifolia*), klikva bahenní (*Oxycoccus palustris*), rojovník bahenní (*Ledum palustre*), šicha černá (*Empetrum nigrum*), suchopýr pochvatý a úzkolistý (*Eriophorum varinatum*, *E. angustifolium*), vrba plazivá (*Salix repens*). Na vlhčích stanovištích se vyskytuje bazanovec kytkokvětý (*Naumburgia thyrsoflora*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), oměj pestrý (*Aconitum variegatum*), vemeník dvoulistý (*Platanthera bifolia*) a v severní části unikátně i pětiprstka žežulník (*Gymnadenia conopsea*). V lesních porostech se vyskytuje hezká kapradina žebrovice různolistá (*Blechnum spicant*). V severní části parku se stává problémem invazní šíření bolševníku velkolepého (*Heracleum mantagezzianum*), zejména u Dobré Vody a u říčky Odavy expanzivní šíření netýkavky žlaznaté (*Impatiens glandulifera*).

Zvířena území parku je typickou ukázkou středoevropské horské a podhorské fauny hercynského původu, s podílem i některých atlantských druhů (zejména bezobratlých – plži, brouci, dvoukřídlý hmyz). Význačnějšími druhy zde jsou z hmyzu střevlík jedlový (*Carabus irregularis*), při hranicích s Bavorskem se vyskytuje neobvyklá rozsáhlá kolonie mravenišť mravence lesního (*Formica sp.*), z dalších bezobratlých je zde škeble rybníčná (*Anodonta cygnea*) a rak říční (*Astacus fluviatilis*). Z kruhoustých se v řadě vodních toků vyskytuje vzácná mihule potoční (*Lampetra planeri*), z ryb jelec jesen (*Leuciscus idus*). Obojživelníci jsou zde zastoupeni kromě běžnějších druhů i skokanem menším – krátkonohým (*Rana lessonae*), ropuchou krátkonohou (*Bufo calamita*), skokanem zeleným (*Rana kl. esculenta*), ropuchou obecnou (*Bufo bufo*), čolkem obecným a horským (*Triturus vulgaris*, *T. alpestris*). Z plazů zde žije zmije obecná (*Vipera berus*), ještěrka obecná a živorodá (*Lacerta agilis*, *L. vivipara*), slepýš křehký (*Anguis fragilis*). Z bohaté ornitofauny se zde vyskytuje např. z dravců moták pilich (*Circus cyaneus*) a moták pochop (*Circus aeruginosus*), krahujec obecný (*Accipiter nissus*) a jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*), ze sov sýček obecný (*Athene noctua*) a výr velký (*Bubo bubo*). Vodní ptactvo je zastoupeno zejména v severní části např.: morčákem velkým (*Mergus mergaster*), potápkou rudokrkou (*Podiceps griseigena*), potápkou černokrkou (*P. nigricollis*) a potápkou malou (*Tachybaptus ruficollis*), čírkou obecnou (*Anas crecca*), hoholem severním (*Bucephala clangula*), kormoránem velkým (*Phalacrocorax carbo*) a jedinečnou hnízdní kolonií potápky roháče (*Podiceps cristatus*). Na území parku pravidelně hnízdí několik párů čápa bílého (*Ciconia ciconia*) a v hlubokých hvozdech i čápa černého (*C. nigra*). Z dalších druhů je významný výskyt např.: křepelky polní (*Coturnix coturnix*), koroptve polní (*Perdix perdix*), holuba doupňáka (*Columba oenas*), lejska malého, černohlavého a šedého (*Ficedula parva*, *F. hypoleuca*, *Muscicapa striata*), hýla rudého (*Carpodacus erythrinus*), vlaštovky obecné (*Hirundus rustica*), rorýse obecného (*Apus apus*), ťuhýka obecného a šedého (*Lanius collurio*, *L. excubitor*), moudivláčka lužního (*Remiz pendulinus*), bramborníčka hnědé (*Saxicola rubetra*), bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*), lindušky luční (*Anthus pratensis*), vodouše kropenatého (*Tringa ochropus*) a ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). Mezi zdejší rarity patří v severní části parku životaschopná populace tetřívka obecného (*Lyrurus tetrix*), např. v přechodně chráněné ploše Tišina či jeřábka obecného (*Tetrastes bonasia*), v oblasti Čerchovských hvozďů je v současnosti realizován reintrodukční program na podporu populace tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*). Z hlodavců se zde vyskytuje např. rejsek horský (*Sorex alpinus*), na mokřadních stanovištích rejsec černý (*Neomys anomalus*) a myška drobná (*Micromys minutus*), ze savců je významný občasný výskyt vydry (*Lutra lutra*) a zajímavý je v posledních letech přesun bobra evropského (*Castor fiber*, zřejmě křížence s bobrem kanadským)

z bavorské strany do povodí říčky Odavy. Významný je posun repatriovaného rysa ostrovida (*Lynx lynx*) z oblasti Šumavy do oblasti Českého lesa.

Český les je krajinářsky velmi hodnotný - doposud se zde vyskytují přirozené toky, relativně přirozené lesní porosty a omezeně i obhospodařované pastviny. Mírnou ponurost zdejší krajiny dodávají lokality bývalých vesnic (odsunutých českých Němců z pohraničního území po roce 1945). K turistickým zajímavostem patří památné stromy – duby a buky v Doubravě a Lipové, Valdštejnův dub v Okrouhlé či duby a javor nad zámekem ve Starém Hrozňatově.

Významnou krajinnou dominantou přírodního parku je vrchol Čerchov s přístupnou rozhlednou a dále Dyleň s televizní a rozhlasovou věží (soukromý objekt). Významnou topografickou lokalitou styku někdejších tří zemí (Bavorska, Česka a Falcka) jsou Tři znaky (917 m) z let 1764 - 66. K dalším historickým památkám patří zřícenina hradu Starý Hirštejn (na kótě 878 m), dále zámek a věž středověkého hradu ve Starém Hrozňatově, poblíž pak poutní místo barokní Lorety a konečně panské sídlo v Okrouhlé. Na jižním úpatí Dyleně (již na bavorské straně) je památník označovaný jako „Střed Evropy“. Ucelené ukázky lidové architektury jsou zde tvořeny chebskými hrázděnkami zejména v Doubravě, kde je i soukromé muzeum zemědělského vývoje a dále v Lipové a Salajně. Většina obcí ve vlastním Českém lese v průběhu dlouholeté hraniční uzávery Českého lesa zanikla.

První návrh přípravy CHKO byl zpracován pracovníky ochrany přírody v r.1990. Dále pro oblast Českého lesa zpracoval UrbioProjekt Plzeň (Pavel Valtr) územní generel I. a II. (na mapách v měřítku 1 : 10 000) a pojednání Zelená střecha Evropy pro odborný časopis Urbanismus a územní rozvoj. Následovně od roku 1996 je připravován orgány MŽP ČR, AOPK ČR Plán péče o oblast vč. hranic a zón ochrany a posléze i studie turistického využití a prezentace (pro KÚ PK zpracovala RRA Plzeň). V r. 1999 byl v Klenčí uspořádán seminář s tematikou Český les – příroda a její budoucnost.

Pro Svazek českých měst a obcí v českobavorském pohraničním prostoru Domažlicko („Střed“) byl zpracován projekt Revitalizace venkova v prostoru Podčeskolesí (UrbioProjekt Plzeň – Valtr), jehož smyslem je zajistit trvale udržitelný rozvoj tohoto prostoru – jak environmentální, tak ekonomický a sociální.

V současnosti zpracoval Krajský úřad Plzeňského kraje spolu s jí dotovanou organizací - RRA Plzeň podklad pro vyhlášení a prezentaci Českého lesa (jež je k dispozici pouze pro internetové čtení).

Konkrétní vliv vymezované CHKO Český les na hospodaření a cestovní ruch je předmětem referátu RNDR. Emil Chochole, CSc., vedoucí odboru regionálního rozvoje a územního plánování Krajského úřadu Plzeňského kraje spolu s prezentací CHKO Český les, která je dále uvedena.

Obce, města a mikroregiony jako podnikající subjekty

Mgr. Jiří Ježek
vedoucí Střediska pro výzkum regionálního rozvoje na Ekonomické fakultě
Západočeské univerzity v Plzni

1. New Public Management – od správy k managementu obcí a měst

Management a organizace veřejné správy se nejen v České republice mění. Důvody jsou různé, ale mají své kořeny ve změně hodnot, které odmítají zbytečný centralismus, byrokracii a autoritářské povýšené vystupování veřejné správy vůči občanům. Jako reakce na tyto změny se začíná prosazovat koncept tzv. „New Public Managementu“ jako nové filozofie správy.

Koncept „New Public Management“ lze podle Steindla shrnout do následujících 10 hesel:

1. orientace na budoucnost (silná veřejná správa řídí nový společenský vývoj)
2. orientace na občana (samostatní a sebevědomí občané jako partneři politiků)
3. orientace na soutěž (konkurence pomáhá zlepšovat nabídku)
4. orientace na cíl – vláda již nepředpisuje, jak lze něčeho dosáhnout, ale vytváří perspektivu)
5. orientace na výsledek (měřitelné výsledky)
6. orientace na zákazníka
7. orientace na zisk
8. orientace na následky (dopady)
9. orientace na management (decentralizace, týmová práce, projektový management místo strnulé hierarchické organizace a extrémní dělby práce)
10. orientace na trh (nabídka a poptávka místo příkazů a zákazů)

Tomu, aby se tato filozofie správy přeměnila odpovídajícím způsobem do reálného správního jednání, napomáhají dva základní prvky:

- intenzivní komunikace mezi správou a občany, která se vyznačuje kontinuitou, orientací na výsledek, otevřeností, přátelstvím a porozuměním.
- permanentní společná výuka v organizaci, resp. v obci, městě či mikroregionu za účelem rozvíjení a udržování schopnosti kvalifikovaně řešit problémy a jednat.

2. Komunální marketing jako východisko. Porovnání zkušeností se zaváděním marketingového myšlení v západních Čechách a v Bavorsku.

Městský marketing se stal v komunální praxi etiketou pro zcela odlišné koncepty a způsoby jednání. Řada obcí a měst realizují marketingové aktivity, aniž by si explicitně tuto skutečnost uvědomovali anebo tento pojem zcela odlišně interpretují. Navíc v komunální praxi existují další oblasti působení veřejné správy, které jsou s městským marketingem v úzkém vztahu; jako příklady můžeme uvést strategický rozvoj města, územní plánování či komunikace s veřejností. Ve všech těchto oblastech se často využívají obdobné metody, nástroje a organizační formy jako v případě městského marketingu.

I přes používání pojmu marketing v oblasti komunální politiky, nebyl pojem městský marketing doposud výstižně a jednoznačně vymezen. Neexistuje žádná jednotná definice marketingu města. V poslední době jsme spíše svědky rozostřování tohoto pojmu. Stále častěji se v komunální praxi setkáváme s různými „inovacemi“, označovanými za marketing města (obce), které mají většinou experimentální charakter (různé iniciativy, pilotní projekty atd.). S jejich rostoucí popularitou se stále více prohlubuje nepoměr mezi teoretickou reflexí a praktickými aplikacemi, umocňovaný neexistencí ucelené teorie městského marketingu. V komunální praxi se setkáváme s velkým množstvím nejrůznějších příruček, manuálů, „kuchařek“ pro něž je společné, že s městským marketingem jako nástrojem zacházejí velmi pragmaticky, často bez kritické reflexe. Přijímají se stále nové přístupy bez toho, aniž by se jednotlivé koncepty skutečně prověřovali teoretickými diskusemi a delším praktickým používáním.

Současná komunální praxe se vyznačuje velkou obsahovou heterogenitou městského marketingu, kdy vedle sebe existují rozdílné přístupy jednání a také odlišné organizační modely marketingu. V marketingových vizích se většina měst shoduje. Nejčastěji hovoří o orientaci na služby, o štíhlé správě či o decentralizaci zodpovědnosti za zdroje. V implementaci marketingu se však odlišují. Každé město či obec jde většinou svojí vlastní (individuální) cestou, v závislosti na tradici, významných osobnostech atd. To se týká jak vnímání úkolů městského marketingu, tak i jeho organizačních forem či otázek spolupráce s občany, podnikateli (tzv. partnerství veřejného a soukromého sektoru) atd.

Přes výše uvedenou heterogenitu marketingových přístupů je v komunální praxi v poslední době zřetelný posun od představy komplexního rozvoje města k modernizaci veřejné správy (new public management) a k zavádění konkurenčního prostředí do oblasti poskytování veřejných služeb s cílem snížení nákladů. Jak v marketingové literatuře, tak i v komunální praxi se elementární součástí městského marketingu stává komunikační strategie.

3. Komunální marketing očima představitelů západočeských měst a obcí

V r. 2003 v západních Čechách (Karlovarský a Plzeňský kraj) probíhal empirický výzkum implementace marketingu do oblasti správy a rozvoje měst. Celkem bylo dotázáno 135 měst nad 5 tisíc obyvatel. Součástí tohoto výzkumu bylo zjistit, jak představitelé západočeských měst interpretují pojem „městský marketing“. Dotazování byli starostové, tajemníci anebo vedoucí odborů rozvoje města. Výzkum byl o to složitější, že ve většině měst se marketingem zabývají lidé s neekonomickým a nemarketingovým vzděláním.

Tabulka 1: Význam jednotlivých prvků městského marketingu. Srovnání situace v západních Čechách, Bavorsku a celém Německu. Podíl odpovědí v %.

Prameny: západní Čechy (vlastní zjištění 2003; n= 135), Bavorsko (A. Weber 2000; n= 128), Německo (B. Grabow, B. Hollbach-Grömig 1998, n= 323).

	západní Čechy	Bavorsko	Německo
spolupráce aktérů	72	61	34
orientace na služby	73	41	31
orientace na cílové skupiny	72	33	51
SWOT analýza	57	57	66
rozvojové vize	61	55	71
realizace a vyhodnocování projektů	90	62	40
organizace a řízení	64	21	20
propagace	50	50	54
komunikace s veřejností	82	28	25

Představitelé západočeských měst vnímají marketing města především jako realizaci a vyhodnocování projektů (90%) a komunikaci s veřejností (82%). Viz tabulka 1. Srovnáme-li výsledky našeho výzkumu s podobnými výzkumy provedenými v Bavorsku a Německu, docházíme k závěru, že západočeská města městský marketing interpretují pragmatičtěji. Města bavorská, resp. německá naopak akcentují spíše celostní pojetí městského marketingu a s ním spojenou koordinační roli (spolupráce aktérů).

K hlavním cílovým skupinám, na něž se marketingové aktivity západočeských měst nejčastěji obrací patří občané (74%), dále pak místní podnikatelé (69%) a návštěvníci města (65%). Srovnáme-li opět naše výsledky s výše uvedenými německými výzkumy, tak se česká města zaměřují více dovnitř města (realizují vnitřní marketing), zatímco města německá spíše na marketing vnější, zaměřený na konkurenční města. Jednou ze strategií jak obstát v konkurenci mezi městy je snaha vytvářet tzv. sítě měst či jiné formy spolupráce mezi městy.

Jak vyplývá z interview s představiteli západočeských měst, tak 58% z nich má zpracovanou rozvojovou strategii a 37% o jejím zpracování uvažuje. Pouze 5% měst uvedlo, že strategii nemají a ani ji nepotřebují. Téměř 2/3 si její zpracování objednala u externího zpracovatele a zbytek (1/3) si ji vypracoval sám. Z interview dále vyplývá, že mezi nejčastější subjekty, které se podílely na jejím zpracování patří členové městského zastupitelstva či městské rady, dále odborní pracovníci městského úřadu a občané. Česká a bavorská, resp. německá praxe se liší tím, že v Německu se na zpracování marketingových strategií měst v daleko větší míře podílejí podnikatelé, podnikatelská sdružení (zvláště z řad maloobchodníků), neziskové organizace a církve. I když se v ČR situace v tomto smyslu stále zlepšuje, zůstává zapojení podnikatelů a neziskových organizací do marketingu města spíše okrajovou záležitostí.

O zavedení marketingu do řízení města se nejvíce zasloužili volení zastupitelé měst. Tyto snahy buď inicioval sám starosta (44%), někdo z městského zastupitelstva či rady města (44%) anebo jiný představitel městské správy (30%). Ostatní iniciátoři městského marketingu hrají relativně nevýznamnou roli (např. externí poradci, představitelé hospodářských komor atd.). V německých zemích je situace často podobná s tím rozdílem, že daleko větší roli než v ČR hrají nejrůznější zájmová sdružení podnikatelů a občanů. Při troše zjednodušení můžeme uvést, že impuls k zavádění marketingu do správy německých měst vzešel od maloobchodníků

podnikajících v centrech měst (odtud také city-marketing), kteří začali hledat kooperační strategii jak obstát v konkurenci s hypermarkety.

V dotázaných městech realizuje nejvíce marketingových aktivit Městský úřad jako celek (61%), speciální odbor či referát Městského úřadu (20%) (většinou se jedná o odbor rozvoje města) anebo specializovaná organizace zřízená městem (7%). 5% dotázaných uvedlo, že nejvíce marketingových aktivit realizuje řada subjektů na území města s koordinační úlohou městského úřadu (4%) anebo bez koordinace městského úřadu (6%). Pouze v 1% západočeských měst realizuje nejvíce marketingových aktivit nějaké občanské sdružení. Situace v Německu je poněkud odlišná, neboť instituce městského marketingu často stojí mimo správu města (úřad). Jedná se nejčastěji o svazy, spolky, veřejné organizace či o spol. s r.o.

V převážné většině měst řídí marketingové aktivity starosta (46%), správa města (23%) či tajemník (11%). V několika městech řídí aktivity speciální, za tímto účelem vytvořená pracovní skupina (7%) Stále existují města, v nichž existuje pouze řada aktivit bez nějaké větší koordinace (12%).

Zavádět marketing do oblasti správy a rozvoje města není nijak jednoduchá záležitost. Jedná se o dlouhodobý proces, během něhož se realizátoři potýkají s řadou překážek a problémů. K nejčastěji uváděným problémům patří rozdílné chápání marketingu města různými aktéry (71%), nezájem a malá angažovanost jednotlivých skupin aktérů (65 %) a nedostatek finančních prostředků ve fázi rozběhu (60%). Další, poměrně často zmiňované problémy, jsou malá schopnost dialogu a spolupráce mezi jednotlivými aktéry (54%) a také příliš dominantní postavení jednotlivých osob či skupinových zájmů (49%). Viz následující tabulka 2.

Tabulka 2: Jaké máte problémy se zaváděním a realizací městského marketingu? Které problémy jsou nejdůležitější? Podíl odpovědí v %.

Pramen: vlastní zjištění, Plzeň 2003, n= 135

rozdílné chápání marketingu města různými aktéry	71
nezájem a malá angažovanost jednotlivých skupin aktérů	65
chybějící finanční prostředky ve fázi rozběhu	60
malá schopnost dialogu a spolupráce mezi jednotlivými aktéry (občany, občanskými sdruženími, podnikateli atd.)	54
příliš dominantní postavení jednotlivých osob či skupinových zájmů	49
nejasné vymezení marketingu vůči klasickým úkolům města jako je územní plánování, městské investice atd.	41
nejasné vymezení kompetencí mezi správou města a nositeli městského marketingu (tím kdo má marketing města na starosti)	32
časté politické střety, které brání zavedení a realizaci dlouhodobé marketingové koncepce rozvoje města, která překračuje délku volebního období	28
časté změny ve vedení města	21
chybějící cílová orientace (nevíme jak dál)	20
pozdní či nedostatečné zapojení městské rady při zavádění marketingu do řízení města	17

Západočeská města mají se zavedením marketingu do oblasti správy a rozvoje relativně dobré zkušenosti. Pozitivně hodnotí především skutečnost, že byl nastartován dlouhodobý proces, který bude dále pokračovat. Tak se vyjádřilo celých 99% respondentů. Nejvýznamnějším dopadem zavedení marketingu je zlepšení komunikace mezi různými skupinami aktérů rozvoje města, tzn. mezi městem, občany a podnikateli (87%) a také zlepšení komunikace mezi úředníky a volenými zastupiteli (86%). Vysoce hodnoceny jsou také konkrétní realizované projekty (85%).

Nejmenší spokojenost (i když podíl spokojených byl vyšší, než podíl nespokojených) respondenti vyjádřili s tím, že se jim nedaří motivovat občany, aby se zapojili do rozvoje města (47%). Nedaří se také vytvářet projektové skupiny (42%) a ne vždy se osvědčilo vytvoření komisí a dalších pracovních skupin a jejich zapojení do rozvoje města (31%). Problémem zůstává také realizace některých opatření (40%).

4. Benchmarking jako strategie rozvoje obcí a měst

Nové přístupy k regionálnímu rozvoji v současné době vycházejí především z aspektu učení. Zvláštní formou učení podniků, ale i regionů je tzv. **benchmarking**. Nové na tomto způsobu uvažování je především tempo reagování na tržní změny, neboť změny poptávky spotřebitelů jsou stále rychlejší. Podniky, ale i celé regiony proto, aby byly úspěšné, musí reagovat flexibilně a v krátkém čase. Benchmarking v této souvislosti znamená orientaci na nejlepší, resp. na ty, kteří se nejrychleji dokázali přizpůsobit změněným tržním podmínkám. **Úkolem benchmarkingu je analyzovat rozdíly mezi regiony a zároveň hledat příčiny těchto rozdílů, resp. možnosti vlastního zlepšení.** Abychom si upevnili konkurenční výhodu, snaží se regiony dosáhnout standardu světové třídy nebo ještě lépe ty nejlepší v daném oboru předstihnout. Oproti klasické konkurenční analýze poskytuje benchmarking následující dvě výhody:

- ➔ **nový zorný úhel, který pouze nesrovnává s konkurenty, nýbrž se zaměřuje na ty, kteří přišli s nějakou novinkou (jsou nejlepší) a snaží se být ještě lepší než ti momentálně nejlepší.**
- ➔ při srovnávání s ne-konkurenty je výměna primárních informací a tím možnost pronikavého zlepšování podstatně jednodušší než u přímých konkurentů.

Aby bylo dosaženo pokud možno konstruktivní spolupráce se srovnávacími a referenčními regiony, obracejí se regiony většinou ne na sousedy (tzn. orientují se ne na přímé konkurenty), ale na regiony vzdálenější, s nimiž nemají bezprostřední kontakty. **Příklady tzv. best-practice pro Plzeňský kraj je proto vhodné hledat např. na jižní Moravě, v Rakousku, Švýcarsku, Belgii a v dalších regionech.**

Získání informací o projektech ostatních regionů a měst většinou nepředstavuje žádný problém, neboť často právě **nejlepší projekty (best-practice) jsou jedním z nástrojů propagace regionů v nichž tyto projekty byly realizovány a Evropská unie je také často zveřejňuje.**

Z pozorování (úvah) a analýzy best-practice příkladů mohou být odvozovány vlastní deficitní obcí a tím i zjišťovány příčiny těchto rozdílů. Regiony by neměly setrvávat u hledání těchto rozdílů, ale hledat cesty a možnosti, jak je odstraňovat a jak se dostat na špičku.

Při realizaci a přenášení úspěšných příkladů se nejedná o to, abychom kopírovali ostatní města a regiony, ale jde spíše o to se ze zkušeností a konkurenčních výhod referenčních regionů poučit a akceptovatelné poznatky realizovat v praxi.

Často není důležité „vynalézat nové kolo“, pohled na sousední regiony již mnohdy dávají podnět pro rozvoj vlastního regionu a tím získat zlepšení konkurenční situace.

Benchmarking a analýza best-practice příkladů může v mnoha oblastech přispět k tomu, aby k regionálnímu rozvoji docházelo jakoby s předstihem a aby daný region „profitoval ze zkušeností ostatních regionů“.

Pozemkové úpravy jako novodobý program obnovy venkova

(základní informace)

Ing. V. A. Mazín – Ministerstvo zemědělství ČR, Pozemkový úřad Plzeň,
Nerudova 35, Plzeň, e-mail: pupj@centrum.cz

ÚVODEM TROCHU ZAMYŠLENÍ

Myslím, že jsme dospěli do okamžiku, kdy je třeba se alespoň na chvíli zastavit, rozhlédnout se okolo a možná se i ohlédnout, co za těch čtrnáct let bylo ve věcech obecných a veřejných vykonáno. Jistě se shodneme, že řada měst v našem státě prosperuje, včetně monstrózních obchodních zón a podnikatelských center. Ale je tomu tak i na venkově? Pohledem ven z města, když vyjedeme po dálnici nebo rychlostní silnici, letmo zahlédneme opuštěný kravín, ladem ležící půdu nebo nejúrodnější hnědozemě zastavěné průmyslovou zónou. A když sjedeme na okresní silnici, projíždíme vesnicemi, které mají sice v územním plánu rozvojové plochy na výstavbu rodinných domků, ale mladí lidé z nich odcházejí a zemědělství se věnuje jen pár najatých řidičů traktorů. V některé vesničce už nejsou vůbec žádní obyvatelé, kteří by pracovali jako zemědělci.

A kdybychom při svém zastavení pokračovali dále a sjeli ze silnice III. třídy na polní cestu, pokud by nějaká vůbec existovala, pak bychom zjistili, že se stále stejně jako před rokem 1990 využívají dlouhé neúměrně rozsáhlé plochy krajiny pro intenzivní orbu a že na těchto polopouštích dochází každoročně k erozi, dokonce k povodňovým škodám, protože voda z přívalového deště doslova vletí do obce a to tam, kde to ani nikdo z pamětníků nečekal. Dokonce u tak nevinného potůčku, který byl celá léta ozdobou obce a symbolem života, už jde o život při povodních, které nepřichází jen na jaře, ale v jakémkoliv ročním období. Nikdo neví, proč stojí osamocený křížek uprostřed pole nad vsí a jak se vlastně toto pole dříve jmenovalo. Dnes stačí přece číslo hospodářského bloku, které se vyplní do žádosti o dotaci.

A co úředníci a odborníci v městech? Oni nemohou mít osobní vztah k celému spravovanému území NUTS II nebo kraje či okresu. Nebo ano? A vyznají se vůbec ve všech těch předpisech, normách a zákonech? Může vůbec odborník z města radit venkovanovi, který se v určitém místě krajiny narodil a žije v ní celý život?

Pokud máme aspoň z části najít odpověď na tyto aktuální otázky dneška, je třeba trochu věnovat úsilí a seznámit se s příběhy České kotliny a s příběhy místa, ve kterém žijeme.

Také jde o to, jestli jsme ochotni se přihlásit k dědictví po otcích. S dědictvím je to totiž tak, že jej lze převzít jen dobrovolně. Právoplatný dědic se může zříci dědictví, ale vždy celého. Nelze si vzít jen něco, co by se hodilo. Dědictví se přijímá nejen s pozitivy, ale i s dluhy. A jsme jako společnost a jednotlivci schopni vzít toto dědictví kompletně i s dluhy a tyto dluhy za svého života vyrovnat?

Jedna z možností kultivace a obnovení tradičních, konzervativních hodnot venkova jsou komplexní pozemkové úpravy. Je to státem uzákoněný program, který má za cíl dokončit restituční a privatizační proces v oblasti obnovení vztahů k půdě.

Z povahy komplexních pozemkových úprav, které jsou v obdobné formě prováděné ve všech státech EU, vyplývá, že se jedná o dlouhodobé, finančně náročné investice. A právě u komplexních pozemkových úprav platí, že investice jsou ekonomické aktivity spočívající ve zřeknutí se současného nebo momentálního přínosu ve prospěch budoucích dlouhodobých efektů, zvelebení nebo obnovení věcí veřejných. V tomto směru uvažování je třeba opět konstatovat, že ne celá společnost,

ani ne všechny obce a jejich obyvatelé, ale ani ne všichni úředníci a podnikatelé, kteří plní veřejné zakázky, jsou vyzrálí k investicím tohoto typu.

Investiční činnost při komplexních pozemkových úpravách představuje umění moudrého plánování, programování ve střednědobém horizontu, náročnou koordinaci a organizaci, ale i kontrolu, dozor a řádné účtování včetně závěrečné veřejné bilance. Tyto činnosti, které jsou běžné pro vyspělé státy EU, nám činí zatím problémy, což se mimo jiné projevilo při tvorbě Regionálních operačních programů regionů na úrovni NUTS II, ale i podávání projektů zemědělců v předvstupním programu EU „Sapard“ a současných žádostech do strukturálních fondů agroenvironmentálních opatření (např. vl. č. 242/2004 Sb.).

Domnívám se, že pro další zdárný vývoj je rozhodující předkládat veřejnosti vhodné modely praktického řešení, které by inspirovaly hlavně obce a aktivní zemědělce, ale i jednotlivé obyvatele venkova k tvorbě smysluplných integrovaných projektů, pro které stát a EU vytvořili podpůrné programy.

Historie posledních období pozemkových úprav

Aby bylo možné pochopit principy a smysl pozemkových úprav, které jsou velmi složité, je třeba se vzdělat v oboru a seznámit se i s její minulostí.

V historii kapitalismu a socialismu však pozemkové úpravy byly vnímány především jako agrární operace a technickohospodářská opatření. Cílem pozemkových úprav by mělo být zvýšení životní úrovně zemědělců a zajištění výživy veškerého obyvatelstva (zák. č. 47/1948 Sb. - § 1). Součástí scelovacího plánu byl sice již od roku 1883 plán společných zařízení, ale ten řešil pouze technickou infrastrukturu jako jsou cesty, příkopy, mosty, odvodňovací a zavodňovací zařízení a podobně. Ve „scelovacím zákoně“ z roku 1948 v § 39 „Společná zařízení“ se již objevuje jakýsi nový rozměr pozemkových úprav v podobě opatření zlepšující krajové zásoby vody obnovou a zakládáním rybníků, provedením ochranných opatření proti škodlivým účinkům větru a vody (eroze), vysazování alejí ovocných stromů a remízku pro ochranu lovné zvěře a zpěvného ptactva. Bohužel k naplnění tohoto zákona nedošlo vzhledem k únorovým událostem roku 1948.

To, co se odehrálo v oboru meliorací a pozemkových úprav v období let 1948 až 1990 je zatím velmi obtížné objektivně zhodnotit. Zásahy do krajiny a půdy byly totiž tak zásadní a rozsáhlé, že je třeba s konečným hodnocením ještě počkat. Samozřejmě, že globální údaje o ploše systematického odvodnění, délky upravených toků a počtu zlikvidovaných mezí jasně dokladují výsledky filozofie vědeckého komunismu a sovětského vzoru, ale podobné trendy byly v období šedesátých let i v západních státech Evropy a o otřesném příkladu půdní eroze v Americe není třeba hovořit.

V období socialismu hlavní cíl pozemkových úprav zůstal stejný jako před rokem 1948, tedy scelení pozemků, jen se již nejednalo o scelování vlastnických parcel, ale velkých uživatelských bloků, paušálně zorněné půdy. Zlepšení poškozené půdy bylo vnímáno především jako její další dokonalejší odvodnění a umělé zavlažení. Výsledné návrhy projektů souhrnných pozemkových úprav z osmdesátých a devadesátých let se skládají výhradně z likvidací zbytků cest, mezí a dalšího plošného odvodnění vlhkostně příznivých půd. S pozitivními i negativními důsledky těchto brutálních pozemkových úprav se náš venkov potýká dodnes.

Situace v provádění pozemkových úprav se zásadně změnila po roce 1990, kdy bylo obnoveno vlastnictví a společnost se pokouší navázat zpřetrhaný vztah k půdě, krajině a domovu. Po deseti letech hledání cesty, ale i reálných výsledků v obcích, krajině, pozemcích, ale i katastru nemovitostí, jsme jako společnost znovu postaveni do další, nové etapy vývoje v rámci států EU. V západních státech EU nebyl proces pozemkových úprav násilně oddělen od vlastnických práv k půdě, ale podobně jako u nás byly v 60. letech 20. století v menším zaznamenány snahy o

zjednodušení krajiny a „zprůmyslnění“ zemědělství. Teprve před 20 lety si ale uvědomili potřebu obnovy venkova s jeho kulturou a tradičními hodnotami. Jako nástroj pro tuto obnovu umí v sousedních zemích Bavorska či Rakouska využívat pozemkové úpravy. Trvalo jim ale dvacet let, než přesvědčili veřejnost o prospěšnosti a efektivitě tohoto náročného procesu.

SOUČASNÉ MOŽNOSTI VYUŽITÍ POZEMKOVÝCH ÚPRAV PRO OBCE

Z historie pozemkových úprav vyplývá, že vždy podléhají agrární politice států. Tak i dnes je úkolem pozemkových úprav podpořit rozvoj území, který definuje základní dokument „horizontální plán rozvoje venkova“, který respektuje příslušná nařízení Rady evropského společenství o podpoře a rozvoji venkova. Z celé nově schválené „Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU“, která je promítnuta do vládního materiálu vyplývá, že zemědělství bude stále více orientováno a hlavně podporováno směrem k mimoprodukční agroenvironmentální funkci údržby a péče o krajinu. Podobně usměrňuje způsoby obhospodařování i vládní nařízení č. 103/2003, když snižuje intenzitu využívání půdy ve zranitelných oblastech, kde je nebezpečí infiltrace dusíku do podzemních vod. Vedle toho má proces pozemkových úprav v ČR zvláštní rozměr napravení některých křivd spáchaných státem na vlastních půdy v období 1948 – 1990 a s tím související obnovení hranic pozemků, ale i privatizace půdy. Je zřejmé, že rozvoj území a obce není možný bez dokončených restitucí a s pozemky, jejichž vlastnictví je nejasné, včetně půdy obecní, státní a církevní. Řada staveb státních, ale i obecních či krajských je na soukromých pozemcích a právní stav „stavba na cizím pozemku“ brání v nakládání s majetkem. Nepřístupné vlastnické pozemky zemědělské půdy neumožňují svobodné pronajímání a zamezují volné konkurenci podnikatelů v území. Tyto všechny aspekty negativních dopadů minulosti může pozemková úprava odstranit.

Kromě toho je jeden z hlavních cílů pozemkové úpravy vytvoření podmínek pro realizaci tzv. „společných zařízení“ vlastníků, jako jsou polní cesty, které mají charakter veřejně prospěšné stavby.

JAK PROBÍHÁ POZEMKOVÁ ÚPRAVA DNES

Především je potřebné, aby někdo dal podnět směrem k pozemkovému úřadu k zahájení pozemkové úpravy. Mohou to být vlastníci pozemků (nejlépe nadpoloviční výměra v katastrálním území) nebo obec, případně stavebník jako je Ředitelství silnic a dálnic, pokud je území plánovaná stavba dálnice nebo přeložka silnice. Pozemkový úřad pak zváží a posoudí naléhavost a potřebu zahájení. V každém případě by měl provést průzkum veřejného zájmu v obci a podle toho se rozhodnout.

Následuje přípravná činnost včetně výběrového řízení na zpracovatele a úvodní jednání na obci, na které jsou pozváni všichni vlastníci a všechny dotčené správní úřady. Pak může zpracovatel zahájit projekční práce, jejichž prvním výsledkem je „plán společných zařízení“, který je předložen zastupitelstvu obce ke schválení. Následuje scelení a výměny pozemků jednotlivých vlastníků, jehož se zúčastňuje i zvolený sbor zástupců, ve kterém jsou zástupci obce a pozemkového úřadu dohlížející na dodržení zákona. Jestliže dojde ke shodě převážné části vlastníků, je svoláno závěrečné jednání a je vydáno rozhodnutí, které schvaluje návrh pozemkové úpravy. V této fázi je možné žádat o dotace na výstavby polních cest a dalších společných zařízení z podpůrných fondů státu a EU.

Nové pozemky jsou pak zapsány do katastru nemovitostí.

JAKÁ MOHOU BÝT REALIZOVANÁ SPOLEČNÁ ZAŘÍZENÍ

Pozemková úprava jednak vymezí a zapíše existující společné zařízení jako jsou cesty, meze, rybníky a další. Ve fázi zpracování „plánu společných zařízení“ pak musí zpracovatel vyřešit projektem existující erozi či povodňové nebezpečí, potřebu zpřístupnění, nebo ochranu a tvorbu životního prostředí těmito společnými zařízeními:

- polní cesty, hospodářské sjezdy,
- meze, příkopy, rybníčky,
- zasakovací pásy, biopásy,
- biokoridory, biocentra, stromořadí,
- poldry, sporadické odvodnění,
- úprava potoků a jejich obnovení do přírodní poroby,
- větrolamy a další,
- výsadby vinic a sadů.

FINANČNÍ PROSTŘEDKY VYNALOŽENÉ PŘI PROVÁDĚNÍ KPÚ NA PŘÍKLADU OBCE ČMELÍNÝ – OKRES PLZEŇ-JIH

ROK	Etapa KPÚ	ZDROJ FINANČÍ	KČ
	<i>druh činnosti</i>		
1994	<i>PRÍPRAVNÁ ETAPA</i>		
	Půdoochranný a vodohosp. generel	MZe ČR – OPÚ	61 345,-
	Generel cestní sítě	MZe ČR – OPÚ	12 600,-
	Generel územního systému ek. stab.	MZe ČR – OPÚ	3 330,-
	Veřejná zakázka na zpracovatele KPÚ	MZe ČR – OPÚ	(provedl OPÚ)
1996	<i>NÁVRHOVĚ PROJEKČNÍ ETAPA</i>		
	Projekt odvodnění	MZe ČR – OPÚ	43 601,-
	Veřejná zakázka na projektanta cest	MZe ČR – OPÚ	(provedl OPÚ)
	Projekty polních cest včetně zaměření	MZe ČR – OPÚ	613 710,-
	Projekt revitalizace toku	MZe ČR – OPÚ	105 632,-
	Návrh KPÚ - projekční práce	MZe ČR – OPÚ	289 014,-
	- geodetické práce	MZe ČR - OPÚ + PF ČR	1 396 244,-
	Veřejná zakázka na stavby polních cest	MZe ČR – OPÚ	4 250,-
Veřejná zakázka na stavu revitalizace toku	MZe ČR – OPÚ	(provedla OSMS)	
1998	<i>REALIZAČNÍ ETAPA</i>		
	Stavební dozor na stavby cest + aut. dozor	MZe ČR – OPÚ	28 313,-
	Stavební práce na polní cestu I + brod	MZe ČR – OPÚ	567 764,-
	Stavební práce na polní cestu HPC 1	MZe ČR – OPÚ	3 307 074,-
	Stavební práce na revitalizaci	MŽP ČR	3 990 000,-
	Stavební práce odvodnění	MZe ČR – OPÚ	231 317,-
Náklady na zatravnění (protierozní ochrana)	MŽP ČR	100 000,-	
1999	<i>CELKEM VYNALOŽENÉ PROSTŘEDKY</i>		10 654 194,-
	<i>ke konci r. 1999</i>		
2000	Stavba polní cesty III – HPC 3	Sapard EU	2 604 315,-
	Výsadba stromů	Sapard EU	100 000,-

Nedostatek vyhodnocení a zveřejnění dosavadních výsledků

Venkov, zemědělství a krajina jsou pojmy přesahující čtyřleté volební období a vyžadují dlouhodobé vize a koncepce, které by postupnými kroky a celostně řešila krizi venkova a neusměrněný rozvoj města.

Právě prezentace konkrétních, realizovaných projektů v podobě polních cest, nových mezí, rybníčků, vysázených stromů či obnovených potoků, přesvědčili veřejnost o správnosti podpůrných programů.

Řadu věcí jsme v obnovení venkova, restitucích a nápravě křivd z minula a rehabilitaci krajiny za posledních deset let udělali. Ale jakési složitosti v podobě resortní roztržičnosti a zmatkům v kompetencích, které neodstranila ani reforma

veřejné správy, brání sečíst a vyhodnotit výsledky a synergické účinky všech státních a teď již i evropských dotací do zemědělské krajiny a venkovských sídel.

Podobná situace v bilancování je i na úseku pozemkových úprav, kdy nejde jen o využití účelově vázaných státních dotací na pozemkové úpravy, ale o vyhodnocení nastartovaného procesu, který inicioval další následné projekty v oblasti revitalizace toků, péče o krajinu, výstavby místních komunikací, protipovodňovou prevenci, výsadby biokoridorů, meliorace půdy, výsadby vinic a další smysluplné využití státní a obecní půdy pro veřejné zájmy, účelný prodej a pronájem státní, obecní a církevní půdy, ale i racionálnější využívání všech produkčních pozemků.

Pokus o vyhodnocení trendů a společného efektu v procesu pozemkových úprav a obnovy venkova

Způsob, jak usměrňovat tok finančních dotací do života venkova je buď systémem plošného přerozdělování z centra, nebo systémem realizace určitého kompletního projektu, který lze využít jako model, pilotní projekt nebo jednoduše řečeno příklad. Přitom je vždy nutné citlivě zvážit, jaký ze systémů přerozdělování použít, aby se nebránilo iniciativě lidí a zároveň byly prostředky nasměrovány tam, kde jsou skutečně potřebné. Pravda je, že princip příkladu snad ovlivňuje mysl člověka, což je rozhodující. Na systému málo a všude neboli „prší“ je nevýhodné, že všichni velmi rychle zapomenou.

A právě pozemkové úpravy jsou programem nebo projektem, který ukazuje cestu na příkladu. Je to impuls pro obec, vlastníky a ostatní správce či uživatele v území, vrátit se k tradici, obnovit poničené a zvelebit krajinu. Pozemkové úpravy nemají za úkol vše vyřešit a postavit za vlastníky, i když to někdo takto chápe, ale vytvořit majetkoprávní podmínky pro tyto pozitivní změny. A ty nejdůležitější změny se mnohdy těžce rodí právě v myslích lidí z místní komunity. Tím, že se identifikuje vlastnictví, vytýčí a předají konkrétní meze pozemků s hraničními kolíky nebo kamenem mezi obcemi, tím si teprve lidé uvědomí zodpovědnost za tuto půdu, stromy nebo cestu či potok. Končí anonymita a probouzí se u zájem o obecné a snad někde na obzoru se již rýsuje nový rozměr domova. Tyto hodnoty stále jasněji krystalizují v naší společnosti přes všechny výše popsané problémy a nedostatky. Člověk už sice není přímo závislý na půdě jako dřívější generace předků, ale také si stále více uvědomuje nenahraditelnost přírodních zdrojů a krizi identity člověka.

A to nejdůležitější nakonec

Pozemková úprava může být úspěšně dovedena do konce za předpokladu, že se najde v obci někdo, kdo ponese ve víře a s vytrvalostí tuto starost od začátku až do konce, v období 4, ale i více let.

Obor pozemkových úprav totiž vyžaduje určité osobnostní charakteristiky či vlastnosti, které lze přirovnat ke schopnostem proroků nebo vizionářů, kteří mají dar prozíravosti a dovedou si představit, jak krajina bude vypadat po pozemkové úpravě. Mají cíl a vytrvalost tento cíl dosáhnout postupnými kroky během pěti nebo i deseti let. Jsou ochotni jít do neznáma a brát na sebe rizika dílčích neúspěchů. A v neposlední řadě jsou dobří administrátoři, správci a hospodáři, tedy moderně řečeno mají manažerské schopnosti zorganizovat týmy lidí, kteří mají různé zájmy a představy o tom, co je pozemková úprava a co jim může přinést. To vyžaduje umění jednat s lidmi, pochopit jejich přání a touhy, ale někdy i životní tragédie rodin a jejich předků. Je třeba mnohdy překlenout administrativní, byrokratickou bariéru, kterou vytvoří jiný úředník nebo prostě existuje „ze zákona“. Někde je také nutné ukončit

prostor pro diskusi a postavit se pevně nejen na zákonné ustanovení, ale i v zájmu většiny proti svévoli jednotlivce.

Na tomto místě celé úvahy je vhodné připomenout komisaře pozemkových úprav, který dokázal naplnit nejen kvalifikační požadavky, ale dokázal dokončit pozemkové úpravy až do jejich reálné podoby v krajině. Je to průkopník pozemkových úprav František Skopalík – dobrý soused, rolník, starosta Záhnilic, křesťanský politik, rytíř řádu sv. Silvestra jmenovaný papežem, poslanec zemského sněmu za venkovské obce a publicista. Tento komisař dokázal v roce 1860, jak dnes říkáme realizovat pozemkové úpravy jako první v několika obcích na Hané. Jako vzdělanec byl samouk, ale právě pozemkové úpravy vyžadují neustálé sebevzdělávání v různých oborech a schopnost propojovat souvislosti s tvůrčí prozíravostí až uměním směřujícím k neviditelnému cíli.

Využití památek v Plzeňském kraji pro cestovní ruch

Ing. Karel Drhovský

Do povědomí už vešlo okřídlené rčení, že „památky jsou naše moře“. Vyplývá ze známého zjištění, že památky jsou po moři a vysokých horách třetí největší důvod pro návštěvu dané lokality, či cizí země. Takže, my prvých

nemajíce, tím více bychom měli si vážit, i z pragmatických, ekonomických důvodů svých památek.

Památky působí velmi intenzivně na každého člověka. Ať už je vnímá vědomě, či podvědomě. Památkové objekty většinou dominují krajině, obci, ulici. Ať už jsou to nejčastější kostely a kapličky, hrady, zámky, radnice, paláce, nebo řady měšťanských domů a stavby lidové architektury, či zajímavé objekty průmyslové historické architektury. Památky tedy vytvářejí první a poslední obraz místa a krajiny, jsou podvědomým symbolem, determinantem obce i kraje. Každý člověk je zaznamenán, utkví mu v paměti, podle nich pozná krajinu a sídlo. A také podle nich, ať už tedy vědomě, či podvědomě, tuto obec, krajinu, zemi hodnotí. Podle četnosti a úrovně architektury památek vnímá historii a bohatost země, podle jejich současného stavu vnímá ekonomickou i kulturní úroveň státu. A z toho vyplývá i vědomý, či podvědomý vztah k obyvatelům a k ekonomice té země. Jsou-li dominantní objekty v pořádku a užívané, indikuje to nejen kulturní, ale i stabilizovanou a dobrou úroveň hospodářství. A naopak.

Památky tak vytváří rozhodující měrou „image“ státu i obce a jsou důležitým hospodářským činitelem, i když se jedná o objekty s různým využitím bez návštěvnické služby.

Památkové objekty, které jsou instalovány pro návštěvnický provoz a které jsou určeny pro společenské a kulturní využití jsou kostrou, základem turistického ruchu v regionu. Atraktivita expozic a akcí přivede do místa návštěvníky, kteří vedle vstupného přinesou finance do služeb a za nákupy, takže turistický ruch, či turistický průmysl je jedním z nejdůležitějších, v mnoha místech zcela nejdůležitější zdroj národního důchodu.

V Plzeňském kraji je tato situace zvláště výrazná. Tisíciletý vývoj naší krajiny byl ve značné míře odlišný od jiných částí Českého království. Již v počátku formování Českého státu, kdy ostatní kraje ovládaly mocné rody, které posléze přijaly nadřazenost rodu Přemyslovců, v západočeském pomezí taková situace nebyla. To vedlo patrně Přemyslovce k tomu, aby přímo svou vůlí založili dva kláštery, Kladruby a Plasy, jako kolonizační centra, jako střediska nejen víry, ale i vzdělanosti, hospodářství a kultury vůbec. A protože je i štedře dotováni, vznikla v západních Čechách, spolu s dalšími, už šlechtickými klášterními fundacemi mohutná klášterní dominia, která v počtu pěti, jako nikde jinde ve státě na dlouhá staletí determinovala krajinu i výstavbu. Po husitských válkách, kdy bylo zničeno téměř všechno, se vzpamatovaly pouze čtyři, ale později opět vytvořily úžasné celky s dominantními a špičkovými architekturami. To trvalo až do zrušení klášterů Josefem II., protože, pochopitelně, jejich bohatství státní pokladnu lákalo. Takže v západních Čechách nebyl prostor pro vznik velkých šlechtických sídelních celků, které, zejména v období baroka, v podstatě ovládaly celé království. A protože ony kláštery měly všeobecně vysokou úroveň, máme tady architektonické celky, které svým významem přesahují rámec republiky. Mobiliář, který byl,

bezesporu, také na velmi vysoké úrovni, byl po zrušení klášterů rozvezen a ve své většině zmizel.

Vedle toho měla jižní část našeho regionu opět vývoj zcela specifický. Sem nedosahovala klášterní dominia, či z Kláštera pod Zelenou Horou, který sem zasahoval, se už do církevního majetku po husitském rozvratu pozemky nevrátily. Na nynějším území klatovska a části jižního plzeňska zůstalo až do dvacátého století v podstatě středověké majetkové členění. Majetky drobných šlechticů, posměšně nazývaných „ovesní baroni“ se také odráží v architektuře, dnešních památkách. Velké množství tvrzí, či pozdějších, často z tvrzí přestavěných zámečků, které jsou téměř v každé druhé vesnici, také nemá jinde obdoby.

I výraz architektury a umění je v západních Čechách zvláště zajímavý, významný, v mnohém předčí ostatní části státu, třebaže, bohužel, poměrně málo dochovaný. To obojí je důsledek toho, že západočeské pomezí bylo po staletí hranicí dvou etnik českého (slovanského) a německého. Tady jsme si, obrazně řečeno, po celá staletí pře hranici ruce podávali, či na sebe napřahovali. Tudy přicházeli nové vlivy ze západu, nové techniky a inspirace. Ovšem tudy také přicházela plenící vojska. Západočeská architektura i umění je tedy silně těmito vstupy ovlivněna. Na příklad nedávno několik výstav západočeské gotiky doslova oslnilo, zejména svou vysokou uměleckou hodnotou, ale i tím, že dosud byla velmi málo známa.

Poloha plzeňského kraje, která po staletí určovala povahu a tvář jeho dnešních památek je také výhodnější než jinde pro jejich současné využití. Západní Čechy, dříve „pevná hráz socialismu a míru“, je dnes nárazníkovou oblastí od západu. Nárazníkovou a zejména dosažitelnou. Není žádným tajemstvím, že v budoucí Evropě jsou Čechy vnímány především jako země pro využití volného času, tedy turismus, turistický průmysl. A západní Čechy k tomu mají nejvhodnější polohu. I půvabnou, přes rozsáhlé zásahy ještě hodnotnou krajinu pro pohled i pobyt a množství využitelných památek. Ty dominantní, které jsou většinou státními objekty ve správě Národního památkového ústavu v Plzni jsou ona lákadla, která přivábí svou bezespornou evropskou hodnotou návštěvníky.

Jenom namátkou, turisticky propagováno: Nejstarší hrad v Čechách – **Přimda**. Nejmladší hrad v Čechách – **Švihov**, který je udáván také jako nejkrásnější vodní hrad v Evropě, dnešní instalací také hrad, který představuje tento typ pevnostních staveb jako lidské obydlí. Největší hradní zříceninu v Čechách – **Rábí**, kde, kromě kostela, není jediná střecha, je dnes asi poloviční a přesto ohromuje svojí mohutností v krajině. Hrad a zámek **Velhartice**, který se svým jedinečným mostem je také evropskou raritou. Jediný hrad českých biskupů z 13.století v **Horšovském Týně**, který zůstal ve své podstatě zachován v pozdějších zámeckých přístavbách je dnes objektem, který v Čechách nabízí nejvíce prohlídkových tras s pozoruhodnou pestrostí a bohatstvím sbírek, které se stále doplňují. Ony dva, českými vladaři založené kláštery, starší v **Kladrubech**, dnes proslulý především nejkrásnější stavbou

české barokní gotiky architekta Jana Blažeje Santiniho. Ale také situací, kterou jinde nenajdete - těsně vedle sebe stojící dvě monumentální díla největších architektů českého vrcholného baroka, protože se Santiniho chrámem sousedí obrovitá budova klášterního konventu od Kiliána Ignáce Dintzenhofera. Je sice ještě velice poškozena po zneužití a požárem v rukou Windischgraetzů, ale dnes už se začíná s obnovou dosud chybějících střech. Vedle úžasného a zachovalého interiéru chrámu je v klášteře řada nově vybudovaných interiérů, ve kterých dominuje největší sbírka zpodobnění sv. Jana Nepomuckého v Čechách, protože martyrium tohoto světce má právě v klášteře v Kladrubech svůj počátek. V areálu kláštera v **Plasích**, také těžce poškozeného šlechtickým majetnictvím po zrušení komunity, tady Metternichy, je také unikátní dílo J.B.Santiniho. Klášterní konvent, který navenek, jako pokorná budova, nevyniká ozdobami, je jednou z technicky nejpozoruhodnějších staveb Evropy. Stojí, dodnes bez statických poruch, ve vodě na dřevěné konstrukci.

I když velké zámecké komplexy nenašly v západních Čechách možností k výstavbě, přece jenom, dnes státní tři zámky, jsou svým projevem v zámecké architektuře unikátní. Zámek v **Manětíně** především svým zařazením do městečka a komponováním barokní výzdoby v celém městě a okolí. A dnes i jedinečně upravenými zahradami. Zámek **Kozel** je původně loveckým, později určen k trvalému užívání. Je to přízemní budova s půvabem, jaký se jinde nevidí. A s nejkrásnějším krajinářským a sbírkovým parkem v západních Čechách. Dvojjámčí v nedalekých **Nebílovech** je teprve nedlouho zachráněné a zpřístupněné a udivilo i odborníky. Jediné barokní komponované dvojjámčí v republice má i nově vybudovanou expozici na téma květina v barokním umění. Na každém předmětu v zámecké instalaci je motiv květiny. Dominuje tady především největší kolekce lustrů benátského typu ze štípaného skla.

I další velké objekty, které nejsou státními se přiřazují k tomuto nejvýznamnějšímu souboru. Nedávno zpřístupněné Bezručice, které vedle historie prezentují expozici českého uměleckého skla, hrad a zámek Klenová s významnou galerií, Blovice s využitím pro regionální museum, stejně jako bývalé probošství plaského kláštera v Mariánské Týnici, zámek v Boru u Tachova už s částečným zpřístupněním. A další z dominantních objektů, které se dnes již opravují, nebo alespoň poskytují už reálnou naději na obnovu: Poběžovice, Trpisty, Zbiroh, Týnec u Klatov, Zelená Hora, Hrádek u Sušice, Prostiboř. A další, které ještě chátrají, ale mají pořád hodnotu a potenciál.

A vedle toho veliké množství památek drobnějších, které mají svou hodnotu a spoluvytváří tvář kraje. A zároveň jsou velikým ekonomickým potenciálem, protože je lze užít kultivovanou komercí právě v turistickém průmyslu. Mají možnosti, které státní, presentované objekty nemají. A právě v součinnosti a provázanosti všech majitelů památkových objektů lze spatřovat velikou možnost pro výraznou podporu ekonomiky našeho kraje. Velké státní objekty lákají svou architekturou a expozicí, drobnější soukromé a obecní objekty mohou

poskytovat služby, které dnes jsou všude běžně v Evropě v turismu požadovány. Nejen ubytování se starobylostí, nebo idylickou atmosférou, ale i vyjímečné a specifické stravování, užití příjemné a nenáročné krajiny s koupáním a procházkami, bydlení „ve statku“ se zvířátky, které dnešní člověk už málokde potká. Nebo vyzkoušet si práci na poli jako před sto lety, podojit krávu, či kozu, ochutnat čerstvě nadojené mléko, být přítomen domácí zabijačce atd. může být pro mnohého měšťáka zážitkem. Projížďky půvabným krajem na koni, nebo v kočáře, na kole, či v saních (bude-li ještě nějaký sníh) se zastávkou na svačinku se specialitkami.

Na všech státních objektech je nejen přes sezónu, ale i před Vánoce a Velikonocemi množství kulturních a společenských akcí, které pomáhají také velice výrazně oživit ekonomiku. Nejen koncerty (na příklad koncerty klasické hudby v opatském chrámu v Kladrubech jsou nezapomenutelným zážitkem), ale i výstavy soudobých a lidových umělců, divadelní představení profesionálů i ochotnických souborů, komponované prohlídky, výstavy a prezentace lidových řemesel, poutě a trhy. Ale i plesy a společenská setkání na vysoké úrovni v prostorách, které žádná moderní architektura nemůže poskytnout.

Pro všechny památky, památkové rezervace a zóny platí povinnost před jakýmkoli úpravami jednat s památkáři. Kdo to nebere jako újmu, ale jako službu státu, je ve výhodě, protože památkáři mu zadarmo řeknou, co by měl udělat a co chránit, aby si stavba zachovala historický – a turisticky žádaný – půvab při plně moderní funkčnosti.

Tohle vše je jen nástin možností, které památkové objekty krajiny a jeho ekonomice poskytují. Je jenom zapotřebí dát všechny do pořádku, což je jenom zdánlivě nejobtížnější úkol. Mnohem náročnější je dát do pořádku celé naše prostředí, města i vesnice. A dát do pořádku i naše přístupy k památkám, naše vzájemné vztahy a naše myšlení.

Turistický průmysl je jediný průmysl, který nekazí a nepoškozuje krajinu a životní prostředí, ale naopak je vylepšuje. Takže je to jediná „průmyslová“ činnost, kterou si, v zájmu ekonomiky, navíc zlepšíme krajinu a své obce pro nás i příští generace.

Trendy v oblasti cestovního ruchu a jejich využití v rozvoji obcí a měst na Domažlicku.

Mgr. Jiří Ježek
vedoucí Střediska pro výzkum regionálního rozvoje na Ekonomické fakultě Západočeské univerzity v Plzni

Následující pojednání se zabývá nejnovějšími obecnými trendy v oblasti cestovního ruchu, které ovlivňují nebo budou ovlivňovat rozvoj cestovního ruchu. Z pohledu obcí, měst a mikroregionů je možné je považovat za výzvu (rozvojovou příležitost).

Níže uvedené obecné pojednání bude při prezentaci doplněno řadou námětů, jak uvedených trendů využít v komunální praxi.

1. Změny hodnot

Následující přehled ukazuje základní trendy ve změnách hodnot, které mají vliv na chování lidí ve volném čase. U obyvatel vyspělých západních zemí dochází v posledních desetiletích (u nás po r. 1989) ke změně hodnotových preferencí. Tyto změny spočívají především v poklesu fyzických potřeb a v nárůstu potřeb intelektuálních, jako je vzdělání, sociální angažovanost atd., dále smyslových, emocionálních, sociálních, tvořivých a estetických. Jedná se o:

- **silnější orientaci života na prožitek a spotřebu.** Lidé chtějí zesílit svůj prožitek života a jsou dokonce ochotni vyměnit méně příjmů za více volného času. Tento trend k hedonismu (požitkářství), hledání dobrodružství, štěstí atd. má vliv také na chování ve volném čase a na turistickou nabídku a poptávku. Účastníci cestovního ruchu v menší míře než doposud reagují na čistě nabídkovou funkci (ubytování, stravování), což považují za samozřejmost, a stále intenzivněji reagují na způsob jejich kombinace (snaha o mnohostrannost a zajímavost).
- **vyšší hodnocení individuality,** tzn. preference osobních služeb na rozdíl od služeb hromadných, a úsilí o příslušnost ke stejné smýšlející skupině (stále větší potřeba sociální komunikace a kontaktů).
- **rostoucí akceptování nových informačních a ostatních technologií vede k neustálé změně potřeb a spotřebních návyků,** na což je zapotřebí reagovat permanentní inovací nabídky cestovního ruchu.
- **zvýšenou citlivost na prostředí, přírodu a ekologické souvislosti.**

2. Změna hodnot a jejich vliv na poptávku po cestovním ruchu

- Rostoucí zdravotní uvědomělost lidí a jejich stále větší psychická zátěž (stres) způsobují, že roste motivace prevence proti nemocím. Stále častěji se v této souvislosti hovoří o **zdravé dovolené (či o relaxačních pobytech)** s bohatou nabídkou sportovních možností a se zdravou biologickou stravou. Tyto pobyty bývaly většinou také spojeny s nejrůznějšími zkrášlovacími kúrami, masážemi, ale také zábavou a také zájmem o kulturu a památky.

- Rostoucí povědomí o tělesném a duševním stavu způsobuje rostoucí zájem o tzv. **rekreačně sportovní dovolenou**. Velice oblíbená je např. cykloturistika a začíná být stále oblíbenější golf, přičemž golf již v západních zemích není výsadní rekreační aktivitou nejbohatších společenských vrstev, ale sportem víceméně lidovým. K dalším stále oblíbenějším sportům patří létání, adrenalinové sporty atd.
- Vzdávající blahobyt obyvatelstva způsobuje nárůst tzv. **rodinné dovolené**, která vyžaduje takové vybavení, které vyhovuje dětem a kde se mohou rodiče společně s dětmi bavit a rekreovat. Tento typ cestovního ruchu je velmi náročný na infrastrukturu střediska cestovního ruchu.
- Rostoucí ekologické povědomí způsobuje zvyšování významu tzv. šetrného (měkkého) cestovního ruchu v rámci něhož přibývá „**přírodě blízkých dovolených**“. Účastníci takovéto dovolené vnímají především krásu krajiny a podle toho také si vybírají místo své dovolené. Jsou ochotni se ve větším rozsahu zříknout pohodlí. Tento typ není finančně náročný, ale vyžaduje zapojení (angažovanost) lidí.

3. Obecné trendy ve vývoji cestovního ruchu

- **Zvyšující se intenzita účasti mladých a seniorů na cestovním ruchu**. Tím jak se projevuje stárnutí populace vzrůstá také počet seniorů požadujících trávit svůj volný čas mimo místo svého trvalého bydliště. V souvislosti se stárnutím evropské populace lze v budoucnosti očekávat nárůst tohoto segmentu cestovního ruchu.
- **Stále narůstající podíl krátkých cest**. Vývoj posledních let ukazuje, že lidé disponují stále větším fondem volného času. To se projevuje také tím, že již nejezdí na jednu dovolenou, ale na více dovolených. Hovoří se o tzv. vedlejší dovolené, nebo o druhé a stále častěji také o třetí dovolené. Přitom ovšem hlavní dovolenou (v letních měsících) stále více turistů chce trávit buď u moře nebo na horách (hlavně velehorách) a tzv. vedlejší dovolené (na jaře, nejčastěji kolem velikonoc, v Německu také v květnu, kdy především katolíci Bavoři slaví řadu svátků a děti mají prázdniny, nebo na podzim) blíže svému bydlišti. Motivem těchto vedlejších dovolených je především relaxace, kultura, sport, poznání a zábava.
- **Velký význam středohorských regionů jako je např. Český les pro rekreační cestovní ruch**. V letních měsících hlavně pro rodiny s dětmi a mimo letní měsíce především senioři a víkendoví turisté.

4. Nový přístup k typologie motivů účasti na cestovním ruchu

V současné době dochází ke změně hodnot a ke změně významu cestovního ruchu, resp. dovolené. Dovolená již není vnímána pouze jako rekreace. Musíme se rozloučit s představou dovolené jako „jednotného produktu“. Z tradičního rekreačního zaměření se dovolená stala balíčkem, složeným z řady motivů. Vedle tradičního

hlavního motivu „odpočinku“ nejdříve přibýly motivy „příroda“ a „slunce“, a v poslední době stále častěji motivy jako „dobrodružství“, „aktivita“, „zábava“ a „kontrast“. Motivы účasti na cestovním ruchu můžeme rozdělit do následujících tří skupin:

- slunce, čistý vzduch, klid a příroda,
- kontrast, kultura, sociální kontakty a komfort
- zábava, prožitek, svoboda a aktivita.

Tabulka: Motivy dovolených v České republice

Motiv dovolené	podíl v %
Odpočinek, zotavení	89
Změna oproti všednímu dni	84
Bavit se	9
Být s rodinou	72
Pohyb, sportování	70
Kontakt s jinými lidmi	67
Poznávání cizích zemí	6
Udělat něco pro zdraví	55
Nechat se rozmazlovat	16

Pramen: Ročenka Český spotřebitel 97, Praha. STEM/MARK 1997

Na základě výše uvedeného představuje každá účast na cestovním ruchu kombinaci dvou nebo více motivů. Mnohotvárnost, rozmanitost potřeb – to je cestovní ruch zítřka. Účastníci cestovního ruchu, zvláště o dovolené, se nechtějí pouze rekreovat, nýbrž chtějí dělat vše jinak oproti všednímu dni. Jak uvádí H.W. Opaschowski (2002), masový cestovní ruch může přežít pouze tehdy, bude-li se individualizovat. Nabízející v cestovním ruchu proto musí jednat podle hesla „každému to jeho“, podle jeho individuálních potřeb, neboť není možné nabízet všechno všem! Nabízející v cestovním ruchu musí rozvíjet zcela rozdílné produkty, s nimiž se budou moci turisté identifikovat a zároveň vymezovat vůči ostatním. Proto budou v budoucnu hrát významnou roli individuální dovolené podle přání zákazníků. Zákazník si bude program dovolené vytvářet jako stavebnici.

Jak z výše uvedeného vyplývá, dochází v současném cestovním ruchu stále více k individualizaci poptávky, což nám velmi ztěžuje provádět různé typologizace návštěvníků, resp. cílových skupin. Proto stále častěji než o typech návštěvníků (turistů) hovoříme o tzv. „motivačních orientacích“, přičemž jak již bylo také výše uvedeno, každý turista většinou nemá pouze jednu, ale více motivací. V rámci výše uvedené studie bylo vymezeno 9 hlavních motivačních orientací účastníků cestovního ruchu.

- relaxace (uvolnění)
- příroda
- slunce, pěkné počasí, klid, čistý vzduch
- dobrodružství, zážitek, prožitek¹

¹ Zážitek je jedním z rozhodujících faktorů určujících spokojenost zákazníka s produktem cestovního ruchu. Zážitek můžeme vymežit těmito atributy:

- silnou emocionální angažovaností jedince (pocit slasti a vzrušení)
- pomíjivosti (probíhá pouze v určitém čase a za určitých současných podmínek)
- jedinečností (nelze jej nahradit ani zaměnit jinou prožitou situací, je vždy neopakovatelný)
- nepřenositelný (nelze jej přenést na jinou osobu ani převyprávět)

Z výše uvedených charakteristik (především nepřenositelnosti a pomíjivosti zážitků) vyplývá i význam společného prožívání. Toto prožívání je často silnější než prožívání

- svoboda a spontaneita
- kultura
- kontakty
- aktivita
- komfort.

5. Nový trend v oblasti organizování turistických cest: každý podnikatelem (organizátorem) své cesty

jednotlivce. Společně prožité zážitky umožňují podělit se o své emoce a násobit tak své vlastní zážitky a umožňují se k nim vrátet při vzájemném sdělování a znovu si tak vybavit tehdy vnímané pocity. Právě kolektivní, skupinové prožívání je časté v cestovním ruchu.

Kde můžeme hledat zdroje zážitků v cestovním ruchu? Odpověď není jednoduchá, protože takových zdrojů může být celá řada, zejména však:

- příroda a přírodní prostředí
- sociální prostředí a kontakt s místním obyvatelstvem
- kvalita služeb
- úroveň programů (kulturních, sportovních, zábavních, poznávacích, vzdělávacích).

Aby se výše uvedené složky produktu cestovního ruchu staly zážitkem, musejí být pro spotřebitele nové a nezvyklé nebo alespoň vnímané v novém prostředí či situaci. V tomto případě se mohou pro někoho stát zážitkem i jinak běžné jevy jako západ slunce či služby (první cesta letadlem, ubytování v prvotřídním hotelu, stravování ve vysoké kvalitě i kvantitě). Pro podnikatele v oblasti cestovního ruchu je ale důležitější skutečnost, že zážitky je možné zákazníkům nabídnout, a to tak, že poskytovatelé služeb přijmou aktivní úlohu ve vyhledávání možných zážitků či přímo je budou organizovat.

Určitou podmnožinou zážitků tvoří dobrodružství. Jestliže je obtížné definovat zážitek u pojmu dobrodružství je to ještě obtížnější. V běžné řeči tímto pojmem rozumíme „zajímavou, vzrušující činnost skrývající nebezpečí nebo neobyčejný, často neuvážený či nebezpečný čin (který je nedílnou součástí každého dobrodružství) i dobrodružství se často intuitivně pojí s dalekými cestami, s objevováním exotických krajin, tedy má přímý vztah k cestovnímu ruchu. Charakteristickým rysem dobrodružství je vedle silné emocionální angažovanosti, pomíjivosti, jedinečnosti a nepřenositelnosti typické riziko – určitý stupeň nebezpečí či nejistoty a výzvy – překonání sebe sama.

Je známo, že dobrodružství je jednou z dominant volného času mládeže, naopak pro seniory už pouhá představa dobrodružství (tedy představa něčeho, co je spojeno s nebezpečím a nejistotou) vyvolává silnou averzi. V této souvislosti se začíná používat pojem něžné dobrodružství (soft adventure), tedy programy, které nesou pouze náznaky rizika, překážek s vědomím, že všechno dobře dopadne a které se postupně stávají oblíbenými i u vyšších věkových kategorií, s dalekými cestami, s objevováním exotických krajin, tedy má přímý vztah k cestovnímu ruchu. Charakteristickým rysem dobrodružství je vedle silné emocionální angažovanosti, pomíjivosti, jedinečnosti a nepřenositelnosti typické riziko – určitý stupeň nebezpečí či nejistoty a výzvy – překonání sebe sama.

Je známo, že dobrodružství je jednou z dominant volného času mládeže, naopak pro seniory už pouhá představa dobrodružství (tedy představa něčeho, co je spojeno s nebezpečím a nejistotou) vyvolává silnou averzi. V této souvislosti se začíná

Organizované cesty jsou stále častější, neboť jsou pokládány za levné a pohodlné. Na rozdíl od individuálních cest musí být vše zajištěno. V turistické branži platí, že každý druhý návštěvník cestuje paušálně. V r. 1970 byl tento podíl 17% (tzn. každý šestý). Masová produkce turistického trhu se mezitím významně individualizovala, takže každý účastník cestovního ruchu může uspokojit svoje zcela osobní potřeby rekreace, prožitku, pohodlí a komfortu, ale také přání časová a peníze.

V současné době v Německu 39% dovolenkářů využívá nabídku zprostředkujících agentur a přibližně stejné procento (39%) si celou dovolenou organizují sami. Zbýlých 22% se neúčastní dovolené v rámci cestovního ruchu. Das Deutsche Seminar für Fremdenverkehr v Berlíně uvádí ve svém Jahresprogramm 2003: „poptávka po paušálních nabídkách roste. Ale pojem „paušální cestující“ nečiní žádného dovolenkáře šťastným. Naši hosté jsou individualisté a chtějí aby o ně bylo pečováno (DSF 2003, s. 9).

- **Komplexní zajištění cesty a pobytu (34%).** Tito turisté si zajišťují komplexně organizovanou cestu od dopravy a ubytování u nějaké cestovní kanceláře a platí před uskutečněním cesty. K této skupině patří především svobodní (40%), bezdětné páry (44%) a vyšší úředníci s vyššími příjmy (40%).
- **Samoorganizátoři (35%).** Jedná se o turisty, kteří si celou cestu od počátku do konce sami naplánují a zorganizují, a to bez pomoci cestovní kanceláře. Do této skupiny patří především rodiny s dětmi (40%), neboť mají mnoho volnosti a cestují převážně osobním autem.
- **Částečné zajištění cesty (5%).** Jedná se o částečně organizovanou cestu. Ostatní si organizují sami. Do této skupiny patří svobodní (10%) a vedoucí pracovníci (10%).
- **Využívající pouze některých služeb (4%).** Turisté patřící do této skupiny si stanovují trasu, cíl, ubytování anebo dopravu sami a pouze při přípravě cesty využívají pomoci nějaké cestovní kanceláře. Do této kategorie patří především mladí lidé (18-24 let) (8%) a obecně lidé s vysokoškolským vzděláním (9%).

Poznatky z uskutečňování záměrů rozvojových studií a projektů a územních studií a plánů

Ing. Pavel Valtr, aut.arch., UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu, architektury a ekologie

V tomto sdělení chci poukázat na skutečnosti, jež ve smyslu tohoto semináře mohou napomáhat rozvoji obcí i drobných a středních podnikatelů při trvale udržitelném vývoji environmentálním, ekonomickém i sociálním, jako

používat pojem něžné dobrodružství (soft adventure), tedy programy, které nesou pouze náznaky rizika, překážek s vědomím, že všechno dobře dopadne a které se postupně stávají oblíbenými i u vyšších věkových kategorií.

základní potřeby vyhlášené Evropskou unií. Významnou potřebou je stimulace rozvoje v prostoru mezi Euroregiony Šumava - Mühlviertl a Chebsko – Egrensis, zejména v územích okr. Domažlice, Tachov a Plzeň – sever, které jsou specifickým, poněkud „bezprizorným“ subregionem Plzeňského kraje (na pomyslném pomezí Plzeňského a Karlovarského kraje a Bavorska).

V ekonomickém rozvoji Domažlicka i celého Plzeňského kraje je nutno usilovat o stabilizaci obyvatelstva venkovských území. Toto je však podmíněno příznivými životními podmínkami: možnostmi zaměstnání, dobrou dopravní dostupností, alespoň minimální občanskou vybaveností (základní škola, obchod, hostinec, hřiště, příp. kostel), ale i příznivým přírodním prostředím a potenciálními možnostmi dalšího rozvoje.

Základní úvahy proto sledují následující koncepční zájmy:

- a) přirozený rozvojový potenciál území, komerční atraktivita lokalit a možnosti využití**
- b) rozvojové strategie**
- c) územně plánovací dokumenty a podklady**
- d) program obnovy venkova a další rozvojové a revitalizační programy**
- e) územní limity a regulativy**
- f) podnikatelské možnosti obcí a drobných a středních podnikatelů**
- g) studie proveditelnosti**
- h) posouzení vlivu na životní prostředí.**

a) Přirozený rozvojový potenciál území, komerční atraktivita lokalit, možnosti využití

Toto vyhodnocení je významné pro sledování rozvojových možností. Plzeňský kraj zaujímá 9,6 % území ČR (z čehož je téměř 40 % lesů), avšak vzhledem k relativně řídkému osídlení (73 obyvatel na km²) činí počet obyvatel jen 5,4 % obyvatel ČR (potřebné by bylo sledovat uplatňování 7,5 % podílu ČR). Sídlní struktura je rozdrobená, s nadprůměrným počtem malých obcí (průměrně v jedné obci je 1094 obyvatel, ČR 1648). Z celkem 501 obcí je 45 měst s výjimkou Plzně a Klatov relativně malých), v nichž žije 67,3 % obyvatel (avšak ve městech nad 10 000 obyvatel jen 44,2 %). V obcích do 2000 obyvatel žije téměř 30 % obyvatel. Typická je také větší rozloha území jednotlivých obcí (téměř 15 km², ČR 12,6 km²). Dlouhodobě byl Plzeňský kraj postižen předchozími komunistickými idejemi: Západočeský kraj - pevná hráz socialismu a míru s teorií spálené země při případném konfliktu a tedy nechuti investovat do zdejších území. Proto bylo zejména příhraniční území poznamenáno dlouhodobým vnitřním dluhem v technické a dopravní infrastruktuře a občanské vybavenosti.

Podle první studie o regionech v ČR, zpracované katedrou geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK v Praze, vedené Jiřím Blažkem je očekávaný přínos vstupu do EU v bodové hodnocení krajů následující (max.: 5, min.: 1):

Kritérium	Kraj				
	Praha	Plzeňský	Jihočeský	Středočeský	Karlovarský Vysocina
Výnosy daně z příjmů					

fyzic. osob ze záv. činnosti 1	5	4	3	2	1	
Výnosy daně z příjmů fyz. osob z podnikání	5	2	3	4	2	2
míra nezaměstnanosti 2,5	5	3	4	3	2,5	
geografická poloha	5	4	4	3	4	2
atraktivita pro zahraniční investory	5	4	4	3	4	2
efekt podílových dotací podpůrných programů	5	4	3	3	1	1
očekávaná síla podpory ze strukturálních fondů	2	4	4	4	5	4
celkový přínos vstupu 14 do EU	32	25	25	22	19,5	

Dlouhodobě se ve venkovských oblastech PK, kde dříve převládalo zaměstnání v primárním sektoru, tj. zemědělství a lesnictví, jeví deficit nových pracovních příležitostí. Současným prioritním úkolem je tedy zajistit stabilizaci obyvatel zdejších venkovských území zejména podporou zaměstnanosti, nabídkou rozvojových území a strategií získávání investorů (např. vytváření příznivého podnikatelského prostředí, příp. nabízením úlev). Proto v pokračující transformaci venkova se prioritně jedná o vytváření trvalých, rovnovážnějších pracovních příležitostí např.:

- hledáním a vytvářením nových aktivit, např. v oblasti venkovského cestovního ruchu a agroturistiky, služeb (včetně sociálních), ekologickém zemědělství, biotechnologiích, údržbě krajiny, dopravě, stavebnictví, logistice, dřevovýrobě, drobných a nezávadných výrobcích aj.

- zajišťováním potřebných komerčních ploch (např. od Pozemkového fondu ve vazbě na pozemkové úpravy a územní plány)

- vytvářením příznivých předpokladů pro investory včetně stimulace nabídek pro investory.

b) Rozvojové strategie

Strategické dokumenty v podstatě umožňují politická rozhodnutí při volbě priorit. Součástí analýzy území je i tzv. SWOT analýza, která sleduje příznivé a nepříznivé předpoklady, příležitosti a hrozby. Na jejich základě se pak specifikují priority, opatření a dále tzv. projekty. Uvedené dokumenty nevycházejí ze závazné právní normy

a také nemají závazný charakter. Mnohdy deklarují obecné postuláty a proklamují obecné a populistické závěry. Obecně jim schází grafické vyjádření záměrů (kromě barevných kartogramů, vyjadřujících podíly některých faktorů).

Po pejorativním chápání někdejších plánovacích systémů je nutný kompromis mezi volným působením tržních mechanismů a plánovitým koncepčním řešením.

Příklad: Program rozvoje CR v PK – bez místních znalostí firma z Ostravy, prefabrikace obecných záměrů, proklamativní. Následný velmi podrobný návrh UrbioProjekt řady potřebných realizací bez potřebné odezvy (chybějící „politická vůle soupeřících politických seskupení“ a mnohdy krátkozraký, lokální populismus): návštěvnická centra, skanzeny (např. Chodska), využití a přičlenění částí Brd, mezinárodní a regionální cyklistické cesty, nové lyžařské možnosti, turistické cesty (na hraničním pomezí), rozhledny, naučné stezky (Český křemenný val), realizace výstav (využití zámku Trhanov a Poběžovice), zábavní parky, výstaviště, planetárium a hvězdárna, výstaviště a mnoho dalších návrhů realizací a aktivit. Mnohé další rozvojové dokumenty často bez dobrých znalostí místních problémů (avšak lobby, bez využití místních znalců).

c) Územně plánovací dokumenty a podklady

Obraz krajiny je dlouhodobě utvářen přírodními vlivy a lidskou činností. Do jisté míry je možno říci, že krajina vytváří jednu z charakteristik národa, přičemž zpětně krajina formuje charakter národa. Zdravé životní a přírodní prostředí určitého krajinného území je předpokladem dobré obytné, rekreační a výrobní funkce území i zdraví obyvatel. Z hlediska výhledových potřeb je nutno zajistit citlivou koncepční a komplexní trvalou péči o celou krajinu a racionální skloubenost krajinařských a urbanistických struktur.

Dosavadní územně plánovací činnost byla zaměřena spíše na městská sídla, přičemž ÚPD velkých územních celků nemohla problematiku jednotlivých venkovských obcí a jejich krajinného území dostatečně řešit. Podle novely zák. č. 50/76 Sb. ve znění zák. č. 83/98 Sb., o územním plánování a stavebním řádu je třeba při zpracování územně plánovací dokumentace jednotlivých sídel současně řešit i celé krajinné území. Dlouhodobý proces osidlování krajiny by měl, jak již bylo řečeno, vycházet z poznání ekologických principů a zákonitostí. Základním podkladem pro současnou urbanizaci, ale i řízení „funkčního“ využití krajinného území je územně plánovací dokumentace, dále pak krajinotvorné programy a pozemkové úpravy.

Územní plány:

- sledují prosazení veřejného zájmu
- jsou závazné dle rozsáhlé legislativy
- zajišťují koncepci rozvojových území
- nezbytný dobrý dialog zadavatele a zpracovatele
- potřebná vstup obce jako podnikatel (hlavní nástroj umožňující vytvářet „silné“ obce, zajištění rozvojových pozemků, Pozemkový fond, pozemkové úpravy)
- předpokladem pro získání většiny dotačních titulů
- sledování udržitelného vývoje jak environmentálního, tak ekonomického a sociálního
- nadřazená ÚP VÚC (Domažlicko, Klatovsko, Tachovsko, Plzeňská aglomerace)
- postrádají ekonomické vyhodnocení

-nedostatky vyplývají zejména z malé znalosti potenciálu území (např. možnost využití území např. Brd, vhodnost řešení dopravní sítě, např. železniční koridor do SRN, II/180, I/27 aj.)

Zpracovatel

- úcta k historii
- vztah k obci a její krajině (pochopení „genius loci“)
- pochopení vývoje
- etický přístup, hájit veřejný zájem proti soukromým či exploatačním lobby

Diverzifikace území

- území zastavěná, zastavitelná a nezastavitelná
- území rozvojová: suburbanizace, rozvojové lokality a střediska,
 - urban. osy – např. D 5, Podčeskolesí: Domažlice – Bor u Tachova
 - citlivá území – NP, CHKO, ne bez lidí, ale s trvalými obyvateli i turisty
 - území se ztíženými podmínkami

Image tj. obraz obcí nejvíce zaujme, resp. odradí návštěvníky, proto je nezbytné vedle zajištění technické infrastruktury zajistit přitažlivé úpravy center a významných částí obcí, které jsou z uvedených investic nejméně náročné, avšak nejvíc viditelné.

Veřejné plochy: úpravy zpevněných ploch, zeleně, odpočívadla, výtvarné prvky

- přitažlivost pro trvalé obyvatele
- atraktivita pro návštěvníky (cestovní ruch)
- symbol prosperity pro investory.

Vzhledem k privatizaci pozemků je potřebné vymezení zatížení řady ploch věcným břemenem v prospěch veřejných zájmů.

Cyklistická cesta Praha – Plzeň – Regensburg

Dlouhodobě sledovaná avšak nedotovaná velmi potřebná akce, zatím zajišťovaná pouze zdola Svazkem Domažlickou (na zajištění tohoto nesporně prioritního projektu údajně nejsou peníze, avšak opakovaná studie výhledových nadregionálních a regionálních tras je dotována).

d) Program obnovy venkova a další rozvojové a revitalizační programy

Program obnovy vesnice vyhlásilo Evropské společenství již v r. 1985 jako „Výzvu k obnově venkova“, vzhledem k obecné potřebě udržení bezkolizní funkce venkovského prostoru. Program je založen na rehabilitaci venkovského života a jeho zásadní odlišnosti od života průmyslových měst. K tomuto opatření došlo vzhledem k okolnosti, že venkov představuje znevýhodněnou a obvykle stagnující či upadající část evropských států. Proto je snaha nepřipustit vylidnění venkova a následné chátrání stavebních fondů, úpadek zemědělské výroby a zpusnutí zemědělských půd a lesů a krajinného území.

Cílem tohoto programu je navrácení odpovídajícího života do obcí a rehabilitace -vhodného obhospodařování krajinného území. Program obnovy vesnice je založen na přiznání svébytných hodnot venkovu a potřebě dalšího zdravého vývoje.

K zajištění obnovy, příznivého vývoje a k utváření harmonického charakteru obcí a okolní krajiny by měly být sledovány následující základní úkoly:

- obnova a zachování příznivého obrazu obcí a specifického místního rázu venkovské výstavby, jejich organického sepětí s krajinou a přirozené a jedinečné působivosti v krajinném prostředí
- zlepšení občanské vybavenosti a technické infrastruktury vč. technických zařízení pro ochranu životního prostředí (čištění odpadních vod apod.)
- cílevědomé zajištění a vytváření pohodové a hygienické funkce urbanistické zeleně vč. úpravy a čistoty veřejných prostorů
- zajištění systému ekologické stability krajinného území (vč. ochrany, příp. diferencovaného využívání významných biotopů a přírodních útvarů a realizace protierozních opatření)
- revitalizaci vodních toků a obnovu vodních ploch (vč. obnovy břehových porostů a doprovodných trvalých travních porostů)
- zajištění možností stabilizace a trvale udržitelného vývoje obcí (ekologizace využívání krajinného území)
- sledování možností využívání obcí i venkovského prostoru pro rekreaci, turistiku, příp. cestovní ruch (venkovská turistika, agroturistika)
- rozvoj hospodářství v obcích při využívání místních zdrojů k zajišťování zaměstnanosti místního obyvatelstva
- udržení, obnovu a účelné využití přirozeného produkčního potenciálu okolní, zemědělsky využívané krajiny při zachování a rozvíjení její přírodní, obytné a estetické hodnoty
- obnovu a rozvíjení místních kulturních a společenských tradic a vědomí vlastní odpovědnosti za obnovu a rozvoj obce.

Jedním ze základních úkolů je komplexní zajištění obnovy celého venkovského prostoru, respektive krajinného ekosystému, prostřednictvím krajinotvorných programů, tj.:

- obnova a zvyšování ekologické stability krajinného území (péče o zvláště chráněná území přírody a krajiny, dotváření chybějících částí ÚSES, ochrana VKP a významných biotopů)
- udržování produkční schopnosti krajiny podle místních přírodních podmínek (podporou tradičních forem hospodaření)
- revitalizace vodních toků a celých říčních systémů, resp. náprava devastace vodního režimu krajiny včetně vhodného zadržování vody v krajině
- obnova vesnic.

Smyslem programu Péče o krajinu je vytváření podmínek pro rehabilitaci základních funkcí krajiny (půdoochranná, biologická, mikroklimatická, stabilita vodního režimu), což by následně mělo umožnit její optimální zemědělské, vodohospodářské, lesnické i rekreační využívání a tím i vytváření příznivých podmínek pro pozitivní demografický vývoj. Cílem tohoto programu je zachování a posílení mimoprodukčních funkcí krajiny vycházejících z principu trvale udržitelného hospodaření, především pak funkcí ekologických včetně pozitivního ovlivnění tvorby krajiny.

e) Územní limity a regulativy

Územní limity a regulativy jsou součástí závazné části územně plánovací dokumentace, její vyhlášky. Celá dokumentace obsahuje v zadání tzv. vstupní limity a v odsouhlaseném návrhu tzv. výstupní limity, zejména ochranná pásma. Při jejich nerespektování a neznalosti dochází k řadě závažných problémů.

f) Podnikatelské možnosti obcí a drobných a středních podnikatelů

V současnosti jsou pro investory lákavým teritoriím země, které rozšířily Evropskou unii, jako základna pro expanzi na jednotný evropský trh, kde navíc dochází k privatizaci. Zahraniční firmy se v ČR na zaměstnanosti podílejí 30 %, na HDP skoro polovinou a na exportu ze 70 %. Pro příliv zahraničních investorů je nutno zlepšovat investiční klima a dobře připravit i územní možnosti investování. Významný je však i právní rámec podnikání, přístup úředníků a zejména péče o firmy, které zde již investovaly, pro rozšíření jejich investic a k jejich udržení (před odchodem do lepších investičních možností). V harmonizovaném právu EU jsou tvrdší konkurenční podmínky, proto podniky, které se chtějí udržet na trhu musí zvyšovat technicko-odbornou úroveň nabízených výrobků a služeb (high-tech parametry, kvalita, rychlost dodávek, komplexnost uspokojení požadavků zákazníků, inovace, značka, servis, kreativita) a věnování pozornosti klíčovým zákazníkům, Pro úspěch na trhu je nutná vysoká hodnota „4 K“ – konkurenceschopnost, kompatibilita, kompetentnost a kreativita.

Základní nedostatky českých firem jsou následující:

- nedostatečná znalost širších souvislostí evropské integrace, vývojových tendencí, připravované regulaci a evropských právních předpisů
- malá znalost jiných evropských trhů z hlediska vývoje lokálních předpisů, situace v odvětví, stavovských zvyklostí, zákaznických specifik
- malá znalost strategií a akcí konkurentů na jiných evropských trzích
- malá znalost využívání moderních postupů strategického plánování, benchmarkingu, vedení a motivace zaměstnanců
- nedostatky ve vnitřní komunikaci, sdílení nápadů, informací a zkušeností mezi jednotlivými stupni managementu, částmi firmy, generacemi pracovníků
- firemní „kultura“ obrácená dovnitř, nemotivující k evropské soutěži a expanzi.

I zde platí okřídlené rčení „Last but not least“.

Při hledání potenciálních rozvojových území, průmyslových zón, logistických, výrobních a stavebních areálů, center služeb, komerčních území a rekreačních lokalit je potřebné přednostně sledovat území a lokality nevyužívané a nedostatečně využívané v zastavěném území obcí (konverzí tzv. brownfields). Zmapování potencionálních rozvojových území, především zanedbaných a nevyužívaných objektů, areálů a lokalit v již urbanizovaných územích by mělo napomoci rozvoji zájmových sídel. Jedná se tedy prioritně o tzv. hnědá území – brownfields, vedená jako již zastavěná území, opuštěné a nedostatečně využívané či nevyužívané objekty, zejména bývalé zemědělské areály, zařízení armády, nevyužívaná zařízení železnice, býv. průmyslové areály apod., avšak zde bývá nutné řešit staré ekologické zátěže a často nevyjasněné vlastnické vztahy. Dále pak se jedná o území navazující na stávající průmyslová a komerční území, jež jsou vhodná pro další rozvoj. V zájmovém území je řada ploch, jež svou lokalizací jsou příznivá pro rozvojové komerční či jiné aktivity. Základní údaje o těchto lokalitách, včetně komerční polohy – zejména dopravních vazeb, ekologické zátěže a návrhu možné další konverze. Nutné je sledovat dopravní připojení rozvojových území, vodohospodářské poměry a energetické zásobování, charakteristiky navrhovaných rozvojových zón, možnosti jejich využití, územně plánovací regulativy, limity a ochranná pásma, výběr investorů, příp. dodavatelů infrastruktury a úprav, ceny pozemků, management a marketink rozvojových území. Výhledově je potřebná širší studie, neboť obvykle jednotlivá města a obce nejsou schopni se tímto problémem podrobně zabývat. V Plzeňském kraji je nejznámější komplex rozvoje průmyslu a služeb v Plzni na Borských polích, funkční průmyslové zóny v zájmovém území jsou např. v Holýšově,

Stodě, Horšovském Týně poblíž I/26, ve Stříbře a Plané na přivaděčích k D 5, připravované průmyslové zóny jsou v Tachově u přivaděči na D 5, Klatovech u I/27 a v Domažlicích poblíž I/26, strategické rozvojové záměry průmyslových zón jsou zatím v Boru u Tachova (Vysočany) na přivaděči k D 5.

Při výběru investorů by žádný investor, který splňuje základní podmínky neměl být odmítán. Podmínky (kritéria) musí být jednoznačné a jednoduché. Každá investiční nabídka by se měla posuzovat individuálně. Obecná kritéria výběru jsou následující:

- Kvalita podnikatelského záměru a jeho soulad se strategií rozvoje obce a koncepcí a funkčním vymezením rozvojového území
- Ekonomická stabilita, celkové image a kredit investora (obec si vyhradí právo vyžádat si od investora hodnotící zprávu, která ověří ekonomickou životaschopnost podnikatelského záměru)
- Synergické efekty plynoucí pro obec a mikroregion z příchodu investora, např. využití potenciálu místních podnikatelských subjektů (formou subdodávek nebo jiných forem kooperace), „přitáhnout“ dalších investorů atd.
- Využití potenciálu místních pracovních sil
- Ochota respektovat fakt, že vyjednávací prodejní cena pozemků vychází ze skutečných nákladů, resp. ze stanovené pevné obvyklé ceny (znalecký posudek)
- Ochota investora zaregistrovat podnikatelský subjekt v obci, jako jednu z případných podmínek prodeje (či pronájmu) nemovitosti (v případě obchodních řetězců nebo skladů není třeba tuto podmínku vyžadovat)
- Ochota respektovat zásady pro rozvoj, příp. správu rozvojového území obce (regulační plán) vč. akceptování práva správy obce rozhodnout o lokalizaci jednotlivých podnikatelských a investičních záměrů v rozvojovém území a prodávat nebo pronajímat pouze investorovi, nikoliv zprostředkovateli (developerovi) či straně zastupující více investorů
- Respektování podmínek a práv obce jako zřizovatele, vyplývajících ze smluvních podmínek o prodeji nebo pronájmu nemovitosti (časový harmonogram pro realizaci záměru, právo na zpětné odkoupení nemovitosti, podmínky prodeje a pronájmu nemovitosti třetí straně apod.)

i) Studie proveditelnosti (Feasibility Study)

K ověření návratnosti vložených investic při čerpání velké části finančních dotací je vyžadováno zpracování studie proveditelnosti (byla zajišťována např. pro přestavbu centra Stříbra, Horažďovic aj.)

j) Posouzení vlivu na životní prostředí

Krajinná území jsou trvale ohrožována exploatačními záměry vývoje společnosti. Posuzování vlivů na životní prostředí na základě zákona č. 17/92 Sb., a návazného zákona č. 100/1991 Sb. podléhají vyjmenované stavby a činnosti a rozvojové koncepce, kromě jiného sledující hodnocení předpokládaných vlivů na způsob využívání krajiny, na chráněná území, stabilitu ekosystémů aj. Podle tohoto zákona je potřebné posuzovat zejména:

- ekologickou únosnost dotčeného území
- porovnání variant koncepcí
- prevenci, minimalizaci, příp. kompenzaci nepříznivých záměrů na životní prostředí (ochranná opatření)
- důsledky činností a využití území vč. možných havárií
- způsoby nakládání s odpady a jejich zneškodňování
- úplnost informací a metodiku posuzování.

K posouzení vlivu významného investičního záměru – „EIA“ či koncepce vč. ÚPD – „SEA“ je obvykle požadováno jako tzv. „zjišťovací řízení“, příp. zpracování celé dokumentace vlivu na životní prostředí. Krajina a její systémy jsou životadárným zdrojem naší existence, naším domovem i útočištěm ze stresového prostředí více či méně intenzivně urbanizovaných sídel, zdravá krajina je předpokladem zdravé společnosti, proto udržení zdravého stavu naší krajiny bychom měli věnovat stejnou pozornost jako našim sídlům, neboť do jisté míry jsme „odrazem“ životního a přírodního prostředí v kterém žijeme.

Výsledkem tohoto posouzení by mělo být zajištění takového stavu, který vyvažuje nárokové požadavky záměrů s možnostmi území. Základním požadavkem je zabezpečení trvale udržitelného využívání území tak, aby nedocházelo k poškozování ekologické stability krajinného systému, k závažnému ohrožování nebo nešetrnému využívání přírodních zdrojů a snižování hygienické a pohodové kvality životního prostředí, zejména překračováním ekologických limitů.

U velkoplošných chráněných území je u většiny nových aktivit sledovat posouzení vlivu na životní prostředí. Problémy ochrany a případného využití území i jsou rozsáhle sledovány Správami NP a CHKO a často jsou obtížně řešitelné i v územně plánovací dokumentaci. Profit z rekreačního využití těchto území by do jisté míry měl umožňovat zajistit další zajištění nezbytných potřebných vybavení a ochranných opatření. Na druhé straně může docházet při překročení ekologické únosnosti k závažnému narušování citlivých ekosystémů. Trvale střetovou záležitostí je případné začleňování agrarizovaných území a území souvisle zastavěných obcí do ZCHÚ (pak Správy i více než 70 % své činnosti věnují vyjadřování ke stavebním činnostem dotčených sídel), často diskutovanou problematikou je zonace a využívání těchto území (např. v oblasti Šumavy).

Ing.Pavel Valtr, aut.arch., UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu a architektury, 301 64 Plzeň, Bělohorská 3, tel.,fax: 377 227 068, tel.: 377 227 057, mobil: 606 616 400, e-mail: valtr.p@volny.cz

Informace o realizaci projektu Sapard

Využití dotačního titulu

Při realizaci uvedeného projektu je využíván „předvstupní“ fond EU Sapard, následně byl využit Státní fond životního prostředí (výsadba a ošetření dřevin, přičemž čerpání podléhá kontrole Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, pracoviště v Plzni), dále se připravuje Program obnovy venkova D 2 – úprava veřejných prostranství (zejména pro vybavení mobiliářem) aj.

Investor

Investorem realizovaného projektu je Svazek českých měst a obcí v česko-bavorském pohraničním prostoru Domažlicko. Záměrem Svazku Domažlicko i projektanta je vytvořit příkladné modelové řešení obce pro společné aktivity veřejného zájmu (např. v obci Babylon byly zatím živelně uplatňovány převážně soukromovlastnické požadavky).

Projektant

Projektantem uvedeného záměru je UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu, architektury a ekologie, Ing. Pavel Valtr, aut.arch. Jako vstupní dokument byla zpracována Studie strategického rozvoje Svazku „Střed“ – Domažlicko ve spolupráci RRA a UrbioProjektu Plzeň. Následně zpracoval UrbioProjekt v roce 2001 řadu konkrétních návrhů pro rozvoj aktivit cestovního ruchu na Domažlicku jako studii proveditelnosti (Feasibility Study) s názvem Využití území Čerchovska – Podčeskolesí pro turistický ruch, která byla financována z dotačního titulu EU Phare.

Dále byla rozsáhle zpracována příprava integrovaného projektu pro program Sapard uvedeným projektantem (který po školení a složené zkoušce získal akreditaci na projektování projektů pro fond EU Sapard). Ideový projekt Revitalizace regionu Domažlicko – Chodsko a byl původně zpracován pro obce Domažlice, Babylon, Česká Kubice, Draženov, Horšovský Týn, Chodov, Klenci, Mrákov, Pec, Pobežovice, Rybník, Trhanov a Újezd. Posléze však došlo k jeho mnohonásobnému přepracování, protože jednotlivé obce postupně, z různých důvodů svoji účast odmítaly (např. každá obec musela zajišťovat řadu dalších dokladů, vč. dokladů o předfinancování a finančním zdraví). V prvním kole uvedený projekt neuspěl, protože byl sestaven pro vyšší finanční objem než bylo v konečné fázi výběru přijatelné (v průběhu příprav byli všichni informováni, některé subjekty však lépe). V závěrečné fázi byly tedy podklady zpracovány pouze pro tři obce: Babylon, Horšovský Týn a Pobežovice, ve fázi podání však město Horšovský Týn požádalo o stažení své účasti (protože požadovalo maximalizaci stání na náměstí, v současnosti je však tento krok, podle slov starosty, mrzí). Podařilo se tedy uspět pouze s obcemi Babylon a Pobežovice. Samotné administrativní zpracování povinně sledovaných bodů bylo velmi náročné a v praxi znamenalo v konečné fázi odevzdání desek s obsahem papírových o váze několika kg. Protože však Svazek Domažlicko úspěšně již absolvoval tuto rozsáhlou proceduru, má příznivé předpoklady k uplatnění dalších projektů pro dotační tituly.

Pro realizaci projektovaných úprav je dále nutné geometrické zaměření aktuální situace a následně pak zakreslení realizačního projektu.

Souběžně a návazně došlo ke zpracování řady ideových projektů úprav center a významných částí obcí: Bělá n. R. (Smolov, Újezd sv.Kříže), Babylon (centrum obce – část v realizaci), Česká Kubice (centrum obce, okolí kostela a okolí Teplé Bystřice), Draženov (centrum obce), Chodov (centrum obce a Chodovské skály – o jehož realizaci projevil zájem OŽP KÚ PK), Horšovský Týn (náměstí vč. FS), Klenci (centrum obce, Stará pošta, Výhledy), Mrákov (okolí koupaliště, rozvojová zóna,

v přípravě úprava lokality býv. hřbitova), Pec (centrum obce – v realizaci), Pobežovice (zámecký areál, posléze návrh rozvojové zóny), Pocínovice (centrum obce – realizováno a Dobrá Voda), Staňkov (konverze areálu cihelny na sportovně rekreační centrum), Trhanov (ideový námět úprav parkoviště centra, připravuje se úprava zámeckého areálu převáděného na obec, podobně jako v Pobežovicích), Újezd (ideový námět skanzenu Chodska na vyhlídkovém Hrádku, poblíž sochy Koziny). Dále byla zpracována studie pro rozvojová území Pobežovic, Mrákova a Staňkova. Pro Klatovsko byly zpracovány další náměty (např. ideový návrh skanzenu Pošumaví), pro další okresy byly zpracovány další náměty. Další rozsáhlý soubor námětů byl předmětem Programu rozvoje cestovního ruchu v Plzeňském kraji (který byl „protinávrem“ Programu zpracovaného ostravskou firmou).

V současnosti Svazek Domažlicko připravuje koordinaci úseků pro realizaci mezinárodní páteřní cyklistické cesty Praha – Plzeň – Regensburg na Domažlicku, pro správní území příslušných stavebních úřadů, k možnosti zajištění dotačních titulů (ve spolupráci se zpracovatelem celkové studie – UrbioProjektem Plzeň, přičemž finanční spolupráce s Krajským úřadem Plzeňského kraje je v tomto směru nízká, např. v současnosti na projekční přípravu DÚR mezinárodní cyklistické komunikace). V současnosti jsou zajišťovány základní kroky ze zpracování projektu pro územní rozhodnutí. Další rozsáhlý soubor námětů byl předmětem Programu rozvoje cestovního ruchu v Plzeňském kraji (který byl „protinávrem“ Programu zpracovaného ostravskou firmou).

Dodavatel

Generálním dodavatelem je zahradnická firma JVV Ginkgo s.r.o. Plzeň, jednatel Ing. Jaroslav Vetyška, která zvítězila ve výběrovém řízení (tato firma např. úspěšně provedla revitalizaci zámeckého parku v Chýši). Subdodavatelem zpevněných ploch (parkoviště, veřejné pochozí a pojezdové plochy) je firma Dopravní stavby - Ptáčník Domažlice, zemní práce prováděla firma VP Stav s.r.o. – Běhounek Postřekov. Geodetické zaměření prováděla firma GEO – Ing. Jánský Horšovský Týn. Se všemi uvedenými firmami doposud byla velmi dobrá spolupráce, příkladná byla i snaha o odvedení dobré práce, zejména vysoké nasazení bylo při zajišťování zemních prací. Generální dodavatel s přehledem zajišťoval i koordinaci investičního plnění.

Revitalizace centra obce Babylon

Vlastní návrh revitalizace centra obce Babylonu je výrazně rozsáhlejší než rozsah zajištění této etapy záměru, kdy se jedná cca o 2 mil. Kč, jež budou převážně dotovány z fondu Sapard (společenské centrum, lázeňská třída, prohlídkové biotopy).

Pro realizaci úprav je nutné geometrické zaměření aktuální situace a následně pak zakreslení realizačního projektu.

Specifičnosti řešené lokality

Obec Babylon byla doposud budována jako letovisko města Domažlice. Doposud nebyl využit její příznivý potenciál jako střediska cestovního ruchu a rekreace v Českém lese. Záměrem 1. etapy realizovaného projektu je nastartovat příznivou proměnu obce na moderní klimatické lázně. Příznivou okolností je existující část úseku těžce vytvářené páteřní cyklistické cesty Praha – Plzeň – Regensburg od

nádraží v Hadrovci, dále modernizace III. železničního koridoru Praha – Plzeň – Norimberk a výhledová realizace obchvatu mezinárodní silnice I/26 Plzeň – Folmava - Furth i. W. – Cham. Vzhledem k územně vlastnickým problémům je variantně možné symbolicky propojovat uvedené aktivity s obcí Pec pod Čerchovem.

Revitalizace a regenerace zámeckého areálu Poběžovice

Vlastní návrh revitalizace a regenerace zámeckého areálu Poběžovice je výrazně rozsáhlejší než rozsah zajištění této etapy záměru, kdy se jedná cca o 2 mil. Kč, jež budou převážně dotovány z fondu Sapard. Dále bude navazovat SFŽP, příp. POV.

V Poběžovicích došlo i k rozsáhlému seznámení a možno říci i ztotožnění obyvatel s realizací projektu (byla uspořádána výstava projektu a anketa v objektu zámku a navazovaly další osvětové akce). V současnosti je v Poběžovicích ojedinělá, zcela příkladná spolupráce jak s městem tak obyvateli, v Babyloně je možno mluvit rovněž o příznivém ohlasu.

Konkrétní obec realizovaného projektu

Ve městě Poběžovice je realizována jedna část společného projektu, v obci Babylon – další část společného projektu revitalizace Domažlicka (revitalizace centra obce).

Specifičnosti řešené lokality

- Zámecký areál je podstatnou součástí vymezené městské památkové zóny v historickém jádře města Poběžovice.
- Dlouhodobá devastace areálu umístěním vojenského útvaru v zámeckém parku znamenala, vybudování řady jak těžkých, tak lehkých objektů, některé z nich byly i betonové a několik zpevněných ploch. Tyto stavby a plochy musely být nejprve obtížně demolovány a následně náročně odklizeny. Převážná část těchto náročných prací byla zajištěna městem Poběžovice.
- Nezastavěné plochy někdejšího zámeckého parku byly zcela zarostlé nálety, takže byly prakticky zcela neprůchodné, pouze při severním a západním okraji byly zachovány průchozí stezky. Proto bylo nutno po dendrologickém průzkumu a vyhodnocení pozůstalých dřevin provést ve dvou vlnách rozsáhlou asanaci nevhodných, suchých a závadných dřevin. Vlastní asanaci nevhodných dřevin opět provedlo převážně město Poběžovice.